

Original Article
(Qualitative)

Presenting a green governance model with a sustainable development approach in the health system (case study: Kerman University of Medical Sciences)

Zahra Roozbeh¹ , Shiva Madaheyan² , Amin Nikpour³

1- PH.D Student of Public Administration Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.

2- Assistant Professor, Department of Public Administration, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.

3- Associate Professor, Department of Public Administration, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran.

Receive:

16 May 2023

Revise:

02 June 2023

Accept:

05 August 2023

Abstract

The present study presented a model of green governance with a sustainable development approach in the health system. The method of this study is applied and analytical in terms of aim, qualitative in terms of process, and grounded theory in terms of data collection and analysis. Twelve experts were first interviewed after examining the theoretical foundations and previous studies. Then, data were analyzed, and categories, related concepts, and semantic codes were extracted to answer the research questions by MAXQDA (2020) software. The interviews continued until theoretical saturation was reached. "Balanced and integrated management," "service provision," and "financial resources" were identified as causal factors. "Legal environment," "political environment," "cultural and social environment," and "technology" were identified as contextual factors. "Government policies" and "change management" were identified as intervening factors. "Green governance affairs," "contractual affairs," and "participatory affairs" were identified as strategies. "Creating alignment between goals, policies, and structure and culture in the health sector," "improving administrative and environmental health," and "dynamism and adapting to changes and developments in the health system" were identified as outcomes.

Keywords:

Green governance,
Sustainable development
approach,
data-based Grounded
theory,
Health system

Please cite this article as (APA): Roozbeh, Z., Madaheyan, S., & Nikpour, A. (2023). Presenting a green governance model with a sustainable development approach (case study: Kerman University of Medical Sciences). *Management and Educational Perspective*, 5(3), 70-99.

Publisher: Iranian Business Management Association	https://doi.org/10.22034/jmep.2023.397241.1199	
Corresponding Author: Shiva Madaheyan	https://dorl.net/dor/20.1001.1.27169820.1402.5.3.4.6	
Email: shiva.madaheyan1390@gmail.com	Creative Commons: CC BY 4.0	

Extended abstract

Introduction

Significant development caused by the industrial revolution that began in the mid- 1700s led to gradual changes in industries, economic growth, higher standards of living, the availability of world-class products, amenities, etc. However, the environmental aspect was neglected, resulting in much environmental damage (Ferran Vila, Yanez & Miotto, 2022). In recent decades, human beings have well understood the danger of neglecting the environment since all kinds of environmental pollution have endangered the whole earth as a human habitat. Thus, efforts were made to protect the environment and modify development methods. Hence, environmental concerns and sustainable development are among the global community's most significant topics (Seyd Alavi, Mohammad, Ghalavandi, Abbaspour & Mohamadkhni, 2020). Several quantitative and qualitative factors affect sustainable development. However, many thinkers of economics and other sciences argue that governance has a relatively higher rank in affecting sustainable development (Zahiri, Zayanderoodi & Jalaie, 2021). Accordingly, green governance as a new and sustainability-based governance model creates new challenges for the traditional human-centered development ideology (Li et al., 2018) and emphasizes the balance between economic growth and sustainable development (Lin, Gui, Xie, & Liu, 2019). Green governance includes the combination of the principles of environmental sustainability and social justice in the decision-making processes of the government and other institutions (Dryzek, 2013). Green governance is also considered a driving force for the restructuring of economic development and the realization of a green technological revolution to realize and achieve sustainable development goals (Xu & Zhu, 2022). Also, health domain and the health system are among the most significant service sectors and indicators of social development and welfare (Seddighi, Nosrati Nejad & Basakha, 2020). Applying the green governance model in the health system can minimize the environmental damage caused by providing services. Despite the role and significance of this strategy, few efforts have been made to apply it, especially in Iran's health system. Thus, the present study fills the existing research gap. It can help the health system use the green governance strategy to achieve its sustainable development goals. Therefore, in this study, the researcher seeks to answer the question of the model of green governance with a sustainable development approach in Iran's health system.

Literature review

Peyghan, Yaghabi, and Keikha (2022) conducted a study entitled "Measuring and validating the model of good governance with a sustainable development approach (a study in Sistan and Baluchistan)." The results revealed that in the proposed model, the index of comment and final responsibility, quality of laws, corruption control, the rule of law, and transparency are ranked first to fifth, respectively (Peyghan, Yaghabi & Keikha, 2020). Rezaei Lori, Selajeghe, and Maddahiyan (2022) conducted research entitled "Designing a good governance model for the systematic exploitation of Mines with a sustainable development approach (The case study of Golgohar Sirjan Industrial and Mineral Complex). The results revealed that comprehensive responsibility, acausal condition that includes intergenerational, environmental, and social obligations, causes the formation of good governance with future-oriented, health-oriented, and people-oriented characteristics. Along with the developmental space, creating opportunity and development-oriented strategies leads to sustainable social, economic, and environmental development (Rezaei Lori, Salajeghe & Maddahiyan, 2022). Xu and Zhu (2022) investigated the effects of green governance and green financial policies on sustainable development in various regions of China from 2008 to 2018. The results

revealed that China's green governance index and green financial policies significantly reduced environmental pollution during the study period (Xu & Zhu, 2022). Shah, Lai, et al. (2021) conducted a study entitled "Development of a green governance framework to improve the performance of an oil and gas company." The results revealed that the proposed green governance framework reduced social costs and environmental risks and effectively improved the performance of the oil and gas industry (Shah, Lai, et al., 2021).

Methods

This study is an applied type and analytical in terms of aim, qualitative in terms of process, and grounded theory in data collection and analysis method. A purposeful sampling method was used. Its data were collected using semi-structured interviews. The researcher achieved theoretical saturation after interviewing 12 experts. Also, data analysis and extraction of categories, related concepts, and semantic codes to answer the research questions in this study were done by MAXQDA software.

Results

This section answers the questions of providing a green governance model with a sustainable development approach in the health system (case study: Kerman University of Medical Sciences). The questions of this study were as follows: What are the causal conditions of providing a green governance model with a sustainable development approach in the health system? What are the contextual conditions for providing a green governance model with a sustainable development approach in the health system? What are the intervening conditions for providing a green governance model with a sustainable development approach in the health system? What are the strategies for presenting the model of green governance with a sustainable development approach in the health system? What is the outcome or implication of providing a green governance model with a sustainable development approach in the health system?

The results revealed that the three components of "balanced and integrated management," "service provision," and "financial resources" were identified as causal factors. "Legal environment," "political environment," "cultural and social environment," and "technology" were identified as contextual factors. "Government policies" and "Transformation and change management" were identified as intervening factors. "Green governance affairs," "contractual affairs," and "participatory affairs" were identified as strategies. "Creating alignment between goals, policies, and structure and culture in the health sector," "improving administrative and environmental health," and "dynamism and adapting to changes and developments in the health system" were identified as outcomes.

Discussion and Conclusion

The present study provided a green governance model with a sustainable development approach in the health system. The results revealed that the causal factors are balanced and integrated management, providing services, and financial resources. The legal environment, political environment, cultural and social environment, and technology were found as the contextual factors. Intervening factors also included government policies and change management. The strategies were also green governance, contractual, and partnership affairs. Finally, creating alignment between goals, policies, structure, and culture in the health sector, promoting administrative and environmental health, dynamism, and adapting to changes and developments in the health system were found as outcomes.

Based on the results, it is recommended to consider the development of effective leadership as a priority of the health system's programs and policies. Organizational independence

should be promoted in different parts of the health system. Also, practical performance evaluation should be performed annually, and balanced growth and development should occur in economic, social, and environmental dimensions. Moreover, policy-making and decisions should be made based on evidence with the development of feedback mechanisms in the sector.

Collective decision-making and orientation among health stakeholders should be done to develop policies and crisis management requirements in the health sector, a fair payment system along with moving toward self-sufficiency should be applied in the health system for development and motivation of human resources in the health sector, development and use of prevention and safety approaches in the health sector should be considered by improving the efficiency and quality of the services provided. Also, financing, accumulation, and capital management in the health sector should be done by using the basics of financing and focusing on the health system's priorities. The management of creating infrastructure and production of financial resources and budgeting strategy in the health system should be done by promoting the rule of law in the health sector.

It is also recommended to create a guarantee for tools for implementing policies in the health sector by identifying and defining the roles of government, private, and civil society actors, demands and expectations of people. The use of electronic government, the use of green technologies and methods, the development of privatization, and the use of the power and capacity of the private sector should be considered in this regard. It is also recommended to observe the environmental issues and the development of knowledge resources with the optimal management of financial and environmental resources to promote administrative health and value-oriented and ethical orientation. It is also recommended to pave the way for reaching a consensus among the actors of the health system and formalizing the relations between the beneficiaries of the health system by strengthening social capital and effective communication between the beneficiaries of the health system to improve health promotion and save more energy and optimize waste management, and coordination of land and environment and protect citizens against financial, social, and environmental risks.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

علمی پژوهشی (کیفی)

ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان)

زهرا روزبه^۱ ID، شیوا مداحیان^۲ ID، امین نیک پور^۳ ID

- ۱- دانشجوی دکتری گروه مدیریت دولتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
- ۲- استادیار گروه مدیریت دولتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
- ۳- دانشیار گروه مدیریت دولتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

چکیده

تحقیق حاضر به ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان) پرداخته است. روش تحقیق در این پژوهش از نوع کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر فرآیند جزو تحقیقات کیفی و روش جمع آوری و تحلیل داده‌ها جزو نظریه داده بنیاد (گردند تئوری) می‌باشد. در این پژوهش پس از بررسی مبانی نظری و تحقیقات پیشین، ابتدا اقدام به مصاحبه با ۱۲ نفر از خبرگان و صاحب نظران شده است. سپس تحلیل داده‌ها و استخراج مقوله‌ها، مفاهیم مرتبط و کدهای معنایی به منظور پاسخ به سؤالات تحقیق توسط نرم افزار مکس کیودا (۲۰۲۰) انجام شد و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. یافته‌های تحقیق نشان داد سه مولفه‌ی «تولیت متوازن و یکپارچه»، «ارائه خدمات» و «منابع مالی» به عنوان عوامل علی؛ «محیط قانونی»، «محیط سیاسی»، «محیط فرهنگی و اجتماعی» و «فناوری» به عنوان عوامل زمینه‌ای؛ «سیاست‌های دولت» و «مدیریت تغییر» به عنوان عوامل مداخله‌گر؛ «امور حاکمیت سبز»، «امور قراردادی» و «امور مشارکتی» به عنوان راهبردها و «ایجاد هم‌راستایی بین اهداف، خط‌مشی‌ها و ساختار و فرهنگ در بخش سلامت»، «ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی» و «پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت» به عنوان پیامدها شناسایی شدند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۳/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۱۴

کلید واژه‌ها:

حکمرانی سبز،
رویکرد توسعه پایدار،
تئوری داده بنیاد،
نظام سلامت.

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): روزبه، زهرا، مداحیان، شیوا، نیک پور، امین. (۱۴۰۲). ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان). فصلنامه مدیریت و چشم انداز آموزش. ۳(۵). ۷۰-۹۹.

	https://doi.org/10.22034/jmep.2023.397241.1199	ناشر: انجمن مدیریت کسب و کار ایران
	https://dori.net/dor/20.1001.1.27169820.1402.5.3.4.6	نویسنده مسئول: شیوا مداحیان
	Creative Commons: CC BY 4.0	ایمیل: shiva.madaheyan1390@gmail.com

مقدمه

در راستای توسعه عظیم حاصل از انقلاب صنعتی که از اواسط دهه ۱۷۰۰ آغاز شد، جهان شاهد تحولات تدریجی از نظر ظهور صنایع، رشد اقتصادی، استانداردهای بالاتر زندگی، در دسترس بودن محصولات در کلاس جهانی، امکانات رفاهی و... گردید. اما در میان انبوه این دستاوردها، جنبه زیست‌محیطی نادیده گرفته شد که در نتیجه آن آسیب‌های زیادی متوجه محیط زیست شده است (Ferran Vila, Yanez & Miotto, 2022). سرعت یافتن توسعه صنعتی و رشد اقتصادی جوامع و کشورهای در حال توسعه، افزایش جمعیت کره‌زمین و نیاز بشر به انرژی و مصرف بیشتر انواع سوخت‌های فسیلی مانند زغال‌سنگ، نفت و گاز طبیعی، دگرگونی‌هایی را در شرایط آب و هوایی و جو زمین به وجود آورده است (Lotfalipour, hoshmand, Elami & Bostan, 2017). همچنین پیامدهایی مانند گرم شدن کره زمین، کاهش تنوع زیستی و دیگر چالش‌های زیست‌محیطی را به دنبال داشته است (Barnosky, Matzke, Tomiya, Wogan, Swartz, Quental and Mersey, 2011; Bonnedahl, Heikkurinen, & Paavola, 2022; Steffen, Persson, Deutsch, Zalasiewicz, Williams, Richardson & Svedin, 2011). در دهه‌های اخیر بشر خطر کم‌توجهی به محیط‌زیست را به‌خوبی درک کرده، زیرا انواع آلودگی‌های محیطی تمام زمین را به‌عنوان زیستگاه بشر با خطر مواجه ساخته است. از این‌رو، تلاش جامعه بشری و جهانی در جهت حفاظت از محیط‌زیست و تعدیل روش‌های توسعه آغاز شده و به‌مرور تمام ابعاد فعالیت جوامع و دولت‌ها را تحت‌الشعاع قرار داده است. به‌طوری‌که امروزه، دغدغه‌های زیست‌محیطی و توسعه پایدار از مهم‌ترین مباحث جامعه جهانی است (Seyd Alavi, Mohammad, Ghalavandi, Abbaspour & Mohamadkhani, 2020). جهان که تا قبل از طرح مفهوم توسعه پایدار چاره همه آلام بشر را در رشد بیشتر اقتصادی می‌دید، متوجه شد که تولید بیشتر لزوماً نمی‌تواند ضامن رفاه و صلح و خوشبختی انسان‌ها باشد و رشد اقتصادی تنها زمانی پیام‌آور خوشبختی و آرامش خواهد بود که ضمن حفظ حرمت طبیعت و سایر موجودات، حاصل آن به‌صورت عادلانه در اختیار نسل حاضر و آینده بشر قرار گیرد (Arasteh & Amiri, 2012). ذکر این نکته ضروری است که عوامل کمی و کیفی فراوانی بر توسعه پایدار تأثیر گذار هستند، اما به اذعان بسیاری از اندیشمندان اقتصاد و سایر علوم، حکمرانی رتبه نسبتاً بالاتری در تأثیر بر توسعه پایدار را از آن خود کرده است. به گونه‌ای که امروزه پژوهش‌های مختلفی در رابطه با تأثیر حکمرانی بر توسعه پایدار در کشورهای مختلف مورد بررسی و اندازه‌گیری قرار گرفته که نشان از تأثیر بالای این مفهوم بر توسعه پایدار دارد (Zahiri, 2022). بر این اساس یک ساختار حاکمیتی و یک مکانیسم حاکمیتی مناسب می‌تواند به طور مؤثر رابطه بین انسان و طبیعت را هماهنگ، رفتارهای منفعت طلبانه انسان را مهار و مسیر توسعه پایدار را هموار نماید (Li, Xu, & Zheng, 2018). طی سالیان متمادی آزمون و خطا درباره شیوه‌های حکمرانی، اغلب پارادایم‌های حکمرانی منجر به ناپایداری شده‌اند؛ از جمله رشد محوری، دولت رفاه، دولت‌های سوسیالیستی، دولت مدیریتی، دولت کوچک، دولت پیمانکار، دولت قدرتمند، دولت نظارت‌کننده و غیره. تقریباً همه‌ی این نظام‌ها، الگوهایی بودند که از جانب نهادهای بین‌المللی برای کشورهای در حال توسعه تجویز می‌شدند، ولی در عمل اغلب به دلیل فراهم نبودن شرایط زمینه‌ای و عدم نگاه جامع به محیط، محکوم به شکست یا منجر به ناپایداری شده‌اند. چالش‌های ناشی از این پارادایم‌ها منجر به ظهور پارادایم‌های جایگزین با محوریت پایداری شد. این پارادایم‌ها امروزه تفکر حاکم بر پایداری هستند و تحقق توسعه پایدار در سایه عملی کردن این پارادایم‌ها امکان پذیر است (Mirzaie &

(Farsadamanollahi, 2022). با اجماع جهانی در مورد نیاز به شیوه‌های پایداری، حکمرانی سبز توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است. حکمرانی سبز به عنوان یک مدل حکمرانی جدید و مبتنی بر پایداری چالش‌های جدیدی را برای ایدئولوژی توسعه سنتی انسان محور ایجاد (Li et al, 2018) و بر تعادل بین رشد اقتصادی و توسعه پایدار تأکید دارد (Lin, Gui, Xie & Liu, 2019). حکمرانی سبز که با نام دولت سبز یا سیاست سبز نیز شناخته می‌شود، شامل ترکیب اصول پایداری زیست‌محیطی و عدالت اجتماعی در فرایندهای تصمیم‌گیری دولت و دیگر نهادها می‌باشد (Dryzek, 2013). همچنین حکمرانی سبز به عنوان یک محرک اساسی برای تجدید ساختار توسعه اقتصادی و تحقق یک انقلاب تکنولوژیک سبز در جهت تحقق و دستیابی به اهداف توسعه پایدار شناخته می‌شود (Xu & Zhu, 2022). از سویی حوزه سلامت و نظام سلامت، از مهم‌ترین بخش‌های خدماتی و یکی از شاخص‌های توسعه و رفاه اجتماعی می‌باشد (Seddighi, Nosrati Nejad & Basakha, 2020). جانمایه اصلی سوگندنامه بقراط این است که «اول آسیب نزنید». در سال‌های اخیر این مفهوم در برخی کشورها توسعه یافته تا نظام سلامت وظیفه اخلاقی خود را در خصوص عدم آسیب‌رسانی یا حداقل آسیب‌رسانی به محیط‌زیست به اجرا گذارد (Taghavi & Ghazanchaei, 2018). علاوه بر این طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی، پایداری به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی سیستم‌های بهداشتی با کیفیت مطرح شده است، که تحقق آن نیازمند یک الگوی حکمرانی قوی و یک رویکرد هماهنگ و استراتژیک دارد (Hafeez & Hussain, 2019). بنابراین با توجه به مطالب فوق می‌توان اذعان داشت از ویژگی‌های بهره‌گیری از الگوی حکمرانی سبز به‌ویژه در نظام سلامت این است که این الگو ضمن افزایش کارایی اقتصادی، کارایی زیست‌محیطی را نیز مطرح کرده و آن را در نظر می‌گیرد و در عین توجه جدی به مقوله اقتصاد بخش بهداشت و درمان، محیط‌زیست را نیز لحاظ می‌کند. به‌کارگیری این الگو می‌تواند آسیب‌های زیست‌محیطی ناشی از فرایندهای ارائه خدمات را به حداقل برساند. علیرغم نقش و اهمیت این استراتژی در جهت کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی بخش بهداشت و درمان، تلاش‌های اندکی جهت به‌کارگیری آن به‌ویژه در نظام سلامت ایران صورت گرفته است. از این‌رو، مطالعه حاضر ضمن پر کردن خلأ تحقیقاتی موجود، می‌تواند به منظور بهره‌مندی نظام سلامت از استراتژی حکمرانی سبز در جهت تحقق اهداف توسعه پایدار پایداری به‌ویژه در زمینه حفاظت از محیط‌زیست و کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی مؤثر باشد. لذا با توجه به توضیحات فوق محقق در این پژوهش درصدد است تا به این سؤال پاسخ دهد که الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت ایران چگونه است؟

مبانی نظری

تبیین مفهومی حکمرانی سبز

درون‌مایه و اصل «حاکمیت سبز» برخاسته از افکار و جنبش‌های سبز در کشورهای غربی است. این مفهوم حاصل کار (احزاب سیاسی سبز) در دهه ۱۹۷۰ و نشأت گرفته از مفهوم «سیاست‌های سبز» است. گزارش برون‌تلند که در سال ۱۹۸۷ توسط کمیسیون جهانی محیط‌زیست و توسعه سازمان ملل مطرح منتشر شد، خواستار رویکرد جدیدی در توسعه است که نیازهای نسل حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای برآوردن نیازهای خود تأمین کند. به دنبال مطرح شدن این مفهوم و به‌ویژه از دهه ۱۹۹۰، دولت‌ها توجه بیشتری به مسئله‌ی حفاظت از محیط‌زیست و بوم‌شناسی

کردند و مفهوم «مدیریت سبز» را در تلاش برای ایجاد «دولت سبز» به منظور مبارزه با مشکلات جدی و فوری زیست محیطی مطرح نمودند؛ که در نتیجه آن تمام بخش‌های جامعه در تلاش برای ساخت یک «جامعه سبز» و در نهایت دستیابی به «حاکمیت سبز» به هم می‌پیوندند. بنابراین اصل مفهوم حاکمیت سبز در جهت تعادل بهتر، در رابطه بین طبیعت و جامعه انسانی و ارتقای هماهنگی بین این دو، مطرح و شکل گرفت (Liu, Yao, Wang, Huang & Yu, 2021). این مفهوم که امروزه به عنوان یک حوزه نوظهور شناخته می‌شود (Li et al, 2018) شامل ایجاد و اجرای سیاست‌هایی است که ضمن توجه به مسائل اجتماعی و اقتصادی، پایداری محیط زیست و حفظ و صیانت از آن را در اولویت قرار می‌دهد (Dryzek, 2013). ذکر این نکته ضروری است که حاکمیت سبز یک مفهوم گسترده است و محققان بر روی یک تعریف واحد که تمام جنبه‌های حکمرانی سبز را پوشش دهد، توافق نکرده‌اند. تعاریف ارائه شده در رابطه با این مفهوم به دلیل اهداف تحقیقاتی مختلف متفاوت است (Shah, Lai, Shad & Jan, 2022). به عنوان مثال دینگ و ایون معتقدند حکمرانی سبز، مدیریت استراتژیک آینده‌نگر و مشارکتی دولت در منابع طبیعی است (Dieng & Yvon, 2017). در دسته دیگری از تعاریف حکمرانی سبز برابر با ساختار حکومت در نظر گرفته شده است. بر این اساس پادیلها و ورشوور در سال ۲۰۱۳ پنج مؤلفه شامل اهداف مشترک، هنجارها، مشارکت، منابع و ارتباطات را برای این مفهوم در نظر گرفته و حکمرانی سبز را بر اساس این پنج مؤلفه تعریف می‌کنند. دسته دیگری از تعاریف مفهوم حکمرانی سبز را در قالب پایداری گنجانده‌اند (Li et al, 2018). بر این اساس طبق نظر پست در سال ۲۰۱۱، حکمرانی سبز یک پایداری بلندمدت اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است (Shah, Lai & et al., 2022). همچنین حکمرانی سبز به عنوان یک بخش فرا حکومتی در نظر گرفته می‌شود که با هدف تلفیق تعاملات بین نهادها و سازمان‌ها در استفاده از منابع طبیعی، شکل می‌گیرد. در عصر جهانی شدن که بازار آزاد در آن حکمفرما است، حکمرانی سبز به عنوان سنگ بنای توسعه پایدار، در تلاش به منظور پذیرش تعاملات متقابل اقتصادی، اجتماعی و محیط‌زیستی به عنوان مبنای توسعه پایدار است. این دیدگاه به عنوان جایگزینی برای رویکرد ابزاری به سرمایه طبیعی، چارچوبی را برای یک جامعه تعریف می‌کند که بر اساس آن افراد به طور نسبی حق استفاده و بهره‌برداری از منابع طبیعی را دارند. این مفهوم، بر اساس مجموعه‌ای از قوانین کاربردی و یک سیستم نهادی ساخته شده بر پایه "آینده‌نگری استراتژیک و مشارکتی"، چارچوبی را برای مدیریت هماهنگ منابع طبیعی فراهم می‌کند که نیاز کاربران را برای استفاده مؤثر و پایدار منابع پاسخ می‌دهد (Pesqueux, 2017). بنابراین حکمرانی سبز به سیستم حکومتی اطلاق می‌شود که تأثیرات اکولوژیکی فعالیت‌های انسانی را در نظر می‌گیرد و هدف آن تضمین استفاده پایدار از منابع طبیعی است. این مفهوم شامل ادغام نگرانی‌های زیست محیطی در فرایندهای تصمیم‌گیری و سیاست‌ها در تمام سطوح دولت، از محلی گرفته تا ملی و بین‌المللی است (Rana & Paul, 2016; UNDP, 2018). این مفهوم از طریق تمرکززدایی از سازمان‌ها و مشاغل دولتی و غیردولتی مشارکت و همکاری در جهت دستیابی به توسعه پایدار را تشویق و از پایداری جهانی پشتیبانی می‌کند (Jungah, 2012). لذا موفقیت حکمرانی سبز به مشارکت همه ذی‌نفعان از جمله دولت، صنعت و جامعه مدنی و افراد بستگی دارد (WRI³, 2020). یکی از نمونه‌های حکمرانی سبز در عمل، قرارداد سبز اتحادیه اروپا است. این چارچوب سیاست بلندپروازانه قصد دارد با کاهش انتشار گازهای

¹ Padilha & Verschoore

² post

³ World Resources Institut

گلخانه‌ای، ترویج انرژی‌های تجدیدپذیر و تغییر اقتصاد از طریق سرمایه‌گذاری‌های پایدار و نوآوری، اتحادیه اروپا را تا سال ۲۰۵۰ به یک کشور سازگار با محیط‌زیست تبدیل کند. برنامه سبز همچنین شامل اقداماتی برای حفاظت از تنوع زیستی و ترویج شیوه‌های اقتصاد چرخشی است (European Commission, 2021). همچنین تسهیلات جهانی محیط زیست^۱، که یک موسسه مالی بین‌المللی است و برای پروژه‌های زیست‌محیطی به کشورهای در حال توسعه کمک مالی می‌کند می‌تواند به عنوان نمونه‌ای از حاکمیت سبز در نظر گرفته شود. GEF بیش از ۴۰۰۰ پروژه را در بیش از ۱۷۰ کشور، با تمرکز بر موضوعاتی مانند حفاظت از تنوع زیستی، کاهش تغییرات آب و هوا و کاهش آلودگی حمایت کرده است (GEF, 2022).

پایداری و تبیین مفهومی توسعه پایدار

از زمانی که اولین تصاویر از کره زمین همچون یک تپه آبی با پس زمینه سیاه و سفید توسط فضانوردان سفینه فضایی آپولو به زمین مخابره شد، آگاهی‌های زیست‌محیطی در میان سیاستگذاران و سازمان‌های مردمی در آمریکا و سایر نقاط جهان افزایش یافت. همچنین انتشار کتاب بهار خاموش راشل کارسون در سال ۱۹۶۲ و نام‌گذاری روز زمین در سال ۱۹۷۰ منجر به تشویق همکاری سازمان‌های مردمی و نهادهای ملی و بین‌المللی در جهت به وجود آمدن درک مشترک و حفاظت از محیط‌زیست شد. پس از آن انقلاب صنعتی به نوبه خود نگرانی‌های گسترده‌ای را در میان صاحب‌نظران در رابطه با الگوهای سنتی توسعه ایجاد کرد. از طرفی در نیمه دوم قرن بیستم، چهار مسئله کلیدی از نگرانی و آرمان‌های مردم جهان بیشتر نمایان شد که شامل صلح، آزادی، توسعه و محیط‌زیست است که کارکرد مطلوب هریک از آنها، دوام و پایداری اقتصادی، اجتماعی و بوم‌شناختی کره زمین را تضمین می‌کند. صلح که قرار بود در دنیای پس از جنگ جهانی دوم (۱۹۴۵) تضمین شود به سرعت توسط مسابقه تسلیحاتی هسته‌ای تهدید شد. با وجود اینکه تعداد جنگ‌ها در دهه‌های گذشته در سطح جهانی کاهش یافته اما در سطح محلی و منطقه‌ای به ویژه در آفریقا و خاورمیانه هنوز صلح پایدار برقرار نشده است. آزادی در دنیای پس از جنگ در مبارزه با پایان دادن به امپریالیسم نسبتاً مناسب بوده است، به ویژه در متوقف کردن توطئه گران، گسترش حکومت‌های دموکراتیک، ارتقاء حقوق بشر و حقوق زنان و توجه به مردم بومی و اقلیت‌ها دستاوردهای قابل‌قبولی به همراه داشته است، با این وجود هنوز کارنامه بشر با چالش‌های زیادی مواجه است؛ زیرا بسیاری از الگوهای توسعه سنتی که مدت‌های طولانی از سوی بیشتر کشورهای توسعه یافته مطرح شده بودند، نتوانست جامعه جهانی را به توازی قابل قبول بین اولویت‌های اقتصادی و محدودیت‌های زمین هدایت نماید و پایداری توسعه را تضمین نماید (Pendar, Bahrami & Pourasghar Sangachin, 2020). به دنبال این تحولات، بر پایه قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل، در اواخر سال ۱۹۸۳ کمیسیون جهانی توسعه و محیط زیست^۲ با ریاست خانم برانتلند نخست‌وزیر وقت نروژ جهت بررسی جامع مسائل زیست‌محیطی و توسعه جهانی تشکیل شد، که منجر به طرح مفهوم توسعه پایدار شد. در پی پژوهش‌ها و گفت‌وگوهای وسیع بین‌المللی، این کمیسیون گزارش نهایی خود را تحت عنوان آینده مشترکمان در نیمه سال ۱۹۸۷ منتشر و مفهوم توسعه پایدار را مطرح کرد (Taleghani, 2021). این کمیسیون در گزارش نهایی خود نوشت: بشریت توانایی آن را دارد که توسعه خود را پایدار کند. این به آن مفهوم است که به نیازهای

¹ Global Environment Facility (GEF)

² World Commission on Environment and Development (WCED)

فوری خود پاسخ دهد بی آنکه توانایی نسل های آینده را در برآوردن نیازهایشان خدشه دار سازد (Longoni, Golini & Cagliano, 2014; WCED, 1987; Kwatra, Kumar & Sharma, 2020). در ادامه مجمع عمومی سازمان ملل برگزاری کنفرانس جهانی محیط زیست و توسعه در سال ۱۹۹۲ را تصویب کرد. در این کنفرانس که به اجلاس زمین مشهور است، رهبران جهان در ریودوژانیرو برزیل به ارزیابی فعالیت های بیست ساله بین المللی در زمینه های زیست-محیطی، پرداختند و دستور کار ۲۱ را که یک برنامه گسترده به منظور همکاری های بین المللی، در سطوح ملی و محلی می باشد را تصویب کردند. از سال ۲۰۰۰ به بعد نیز چندین کنفرانس و نشست در رابطه با توسعه پایدار، برگزار شد از جمله اجلاس سران توسعه پایدار در آفریقای جنوبی در سال ۲۰۰۲ که به اعلامیه سیاسی و برنامه اجرایی ژوهانسبورگ انجامید. کنفرانس بین المللی کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و ترانزیت در قزاقستان در سال ۲۰۰۳ که نتیجه آن، اعلامیه و برنامه عمل آلماتی بود. چهارمین کنفرانس ملل متحد در خصوص کشورهای کمتر توسعه یافته، در ترکیه در سال ۲۰۱۱ بود که اعلامیه سیاسی و برنامه اجرایی استانبول را به دنبال داشت. همچنین کنفرانس سازمان ملل متحد در مورد توسعه پایدار در ریودوژانیروی برزیل در سال ۲۰۱۲. این کنفرانس نقطه اوج توجه جهانی، به مسئله توسعه پایدار بود. در آخرین تحول، در سال ۲۰۱۵، سازمان ملل دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار را تصویب و ترویج کرد (Ferran Vila, Yanez & et al, 2022). سازمان ملل در گزارش خود با عنوان "تغییر جهان ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار (دستور کار ۲۰۳۰)، را که شامل ۱۷ هدف کلان توسعه پایدار جهانی^۱ (Xu, Zheng, Huang, Song, Long, Zhan & Zheng, 2022; Bugami, 2022) و ۱۶۹ هدف فرعی بود را به منظور پایان دادن به فقر، ارتقای رفاه و حفاظت از اکوسیستم های جهانی تا سال ۲۰۳۰ تنظیم کرد (Yin, Zhao, Fu, Meadows & Pereira, 2023). فراگیری مفهوم توسعه پایدار و جنبه های مختلفی که این پارادایم را شامل می شود، باعث شد تا تعاریف و نظریات متعددی از این موضوع مطرح شود. در اسناد یونسکو (۱۹۹۸) تعریف زیر برای مفهوم پایداری مطرح شده است: «هر نسل باید منابع آب، هوا و خاک را خالص و بدون آلودگی، همانند زمانی که این منابع بر روی کره زمین به وجود آمدند، برای نسل بعد باقی بگذارد (Porasghar Sangachin, 2015). در سند نهایی کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه تحت عنوان "آینده مشترک ما" که به گزارش برونتلند معروف است، مفهوم توسعه پایدار به این صورت ارائه شد: فرآیند تغییری که در آن بهره برداری از منابع، هدایت سرمایه گذاری ها، سمت گیری توسعه فناوری و تغییرات نهادی با هم هماهنگ شده و پتانسیل های فعلی و آینده را برای برآوردن نیازهای انسان افزایش می دهد (WCED, 1987). سازمان خواروبار و کشاورزی^۲ نیز تعریف زیر را از توسعه پایدار ارائه می دهد: توسعه پایدار یعنی مدیریت و حفاظت از منابع پایه و معرفی و به کارگیری پیشرفت های تکنولوژی و ساختار تشکیلاتی که از طریق آن بتوان نیازهای انسان را برای زمان حال و نسل های آینده به طور مستمر و معقولانه تضمین کرد. چنین توسعه ای سبب حفاظت از منابع سرزمینی، منابع آب و منابع ژنتیکی گیاهی و جانوری می شود و نه تنها عامل تخریب محیط زیست نیست، بلکه از نظر فنی مناسب، از لحاظ اقتصادی با ارزش، و از جهت اجتماعی مقبول است (FAO, 1998). بر اساس آنچه بیان شد اهداف توسعه پایدار که اهداف جهانی نیز نامیده می شوند در سه بعد خلاصه می شود: ۱. بعد اقتصادی، ۲. بعد اجتماعی- فرهنگی، ۳. بعد محیطی (Erkin, 2022)

¹ Sustainable Development Goals

² Food and Agriculture Organization (FAO)

Gibson, Selma, Holtz,) اهداف پایداری یا توسعه مبتنی بر پایداری باید ایجاد تعادل در این سه بعد باشد (Simşek & Tansey, Whitelaw, 2005; Buathong & Lai, 2019). اولویت‌هایی که جهت دستیابی به اهداف توسعه پایدار در نظر گرفته می‌شود، در هر کشور و جامعه و به تبعیت از شرایط اقتصادی، اجتماعی، نهادی، سیاسی و محیط‌زیستی و در مقاطع زمانی مختلف متفاوت است. در حالی که موضوع پایداری یک چالش جهانی می‌باشد، اما پاسخ‌ها و واکنش‌های عملی صرفاً می‌بایست به صورت ملی و محلی تعریف گردد. رویکرد توسعه‌پایدار انعکاسی از تنوع چالش‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و سیاسی است که کشورهای مختلف با آن مواجهند و تفسیرهای متعدد و مختلف از توسعه-پایدار از ارزش‌ها و علایق مختلف در این جوامع مشتق می‌شود (Alwani, Kiakjuri & Rodgrenjad, 2020).

نظام سلامت: اهداف و کارکردها

استراتژی بانک جهانی برای بهداشت و تغذیه، سیستم بهداشتی را «کلیه فعالیت‌هایی که هدف اصلی آن‌ها ارتقا، بازیابی و حفظ سلامتی است» تعریف می‌کند. بر اساس تعریف سازمان بهداشت جهانی نظام سلامت شامل مجموعه‌ای است از «مردم، مؤسسات و منابعی که مطابق با سیاست‌های تعیین شده برای بهبود سلامت جمعیتی خدمت می‌کنند در حالی که به انتظارات قانونی مردم پاسخ می‌دهند و آن‌ها را در برابر هزینه‌های بیماری حمایت می‌کنند» (Zarei & Soltani, 2022). بنابراین نظام‌های سلامت دنیا سه هدف اصلی دنبال می‌کنند که شامل سلامت بهتر افراد جامعه، هدف دوم، مشارکت مالی عادلانه و هدف سوم، پاسخگویی به انتظارات مردم در مورد مسائلی غیر از سلامت که نشان‌دهنده اهمیت احترام به شأن، اختیار و محرمانه ماندن اطلاعات افراد است (Setoodehzadeh, Nasaji, Azizi & Peyvand, 2022). علاوه بر اهداف اصلی نظام سلامت، دارای یک سری اهداف فرعی نیز می‌باشد که می‌توان به دسترسی، کیفیت، کارایی، عدالت و تاب‌آوری اشاره کرد (Mosadeghrad, Akbarisari & Rahimitabar, 2020). همچنین هر نظام سلامت در جهت دستیابی به این اهداف لازم است چهار کارکرد را به‌طور هماهنگ انجام دهد که شامل حاکمیت، تأمین مالی، تأمین منابع (انسانی، فیزیکی، تجهیزات و دارو، اطلاعات) و ارائه خدمات می‌باشد (Jalali Khan Abadi, Alwani, Vaezi & Ghorbanizadeh, 2020). علاوه بر موارد فوق موضوع قابل توجه این است که، نظام سلامت نقش مهمی در دستیابی به اهداف بهداشت جهانی ایفا می‌کند. به عنوان مثال، سیستم سلامت برای دستیابی به اهداف توسعه‌پایدار که شامل هدف تضمین زندگی سالم و ارتقای رفاه برای همه در تمام سنین است، ضروری است (UNDP, 2021).

پیشینه پژوهش

پیغان، یعقوبی و کیخا (۲۰۲۲) پژوهشی تحت عنوان «سنجش و اعتبار یابی الگوی حکمرانی خوب با رویکرد توسعه پایدار (مطالعه‌ای در سیستان و بلوچستان)» انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد در الگوی حکمرانی خوب با رویکرد توسعه پایدار، شاخص اظهار نظر و پاسخگویی نهایی؛ کیفیت قوانین؛ کنترل فساد؛ حاکمیت قانون؛ شفافیت در رتبه‌های اول تا پنجم قرار دارند (Peyghan, Yaghobi & Keikha, 2020).

ظهیری، زاینده‌رودی و جلالی (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر ابعاد حکمرانی خوب بر توسعه‌پایدار کشورهای منتخب (مجموعه کشورهای نفتی اوپک پلاس) انجام دادند. نتایج حاصل از تخمین مدل‌ها حاکی از آن است که

شاخص حاکمیت قانون (به‌عنوان نماینده حکمرانی سیاسی) و شاخص توسعه انسانی (به‌عنوان نماینده حکمرانی اجتماعی) بر شاخص توسعه پایدار در کشورهای مورد مطالعه دارای اثر مثبت و معنی دار است و شاخص ثبات اقتصاد کلان (به‌عنوان نماینده حکمرانی اقتصادی) دارای اثر منفی و معنی داری بر شاخص توسعه پایدار این کشورها است (Zahiri, Zayanderoodi & Jalaie, 2022).

رضایی لری، سلاجقه و مداحیان (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان «طراحی الگوی حکمرانی خوب به‌منظور استحصال نظام‌مند معادن با رویکرد توسعه پایدار (مورد مطالعه مجتمع صنعتی و معدنی گل‌گهر سیرجان) انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد مسئولیت‌پذیری جامع‌گرا به‌عنوان شرایط علی که شامل تعهدات بین‌نسلی، زیست‌محیطی و اجتماعی است، سبب شکل‌گیری حکمرانی خوب با ویژگی‌های آینده‌محوری، سلامت‌محوری و مردم‌محوری می‌گردد و در کنار فضای توسعه‌ای، فرصت‌سازی و استراتژی‌های توسعه‌محور منتج به توسعه پایدار در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی می‌گردد (Rezaei Lori, Salajeghe & Maddahiyan, 2022).

دبارما و چوی (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان «طبقه‌بندی حکمرانی سبز: تحلیل کمی و کیفی به سمت توسعه پایدار» انجام دادند. این مطالعه باهدف پر کردن شکاف تحقیقاتی در زمینه طبقه‌بندی حاکمیت سبز برای توسعه پایدار و همچنین ارزیابی اهمیت حاکمیت سبز به‌منظور کاهش انتشار دی‌اکسید کربن و سایر مصارف مرتبط با انرژی، انجام شد. نتایج نشان داد که طبقه‌بندی حکمرانی سبز به یکدیگر مرتبط هستند و می‌توانند ضمن انجام فعالیت‌های مختلف هدف یکسانی را دنبال کنند. علاوه بر این تجزیه و تحلیل این مطالعه نشان می‌دهد که حاکمیت سبز جهت دستیابی به اهداف پایدار جهانی، حیاتی است و سیاست‌گذاران باید این مهم را در هنگام تصمیم‌گیری در مورد سیاست‌های زیست‌محیطی در نظر داشته باشند (Debbarma & Choi, 2022).

خو و ژو (۲۰۲۲) پژوهشی تحت عنوان «آیا حکمرانی سبز و سیاست‌های مالی سبز در پایداری محیط‌زیست اهمیت دارد؟: پیامدهایی برای سلامت عمومی» انجام دادند. هدف این مطالعه بررسی اثرات حاکمیت سبز و سیاست‌های مالی سبز بر توسعه پایدار در مناطق مختلف چین از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ با استفاده از روش برآورد داده‌های تابلویی (جدول داده‌ها یا پنل اطلاعات) بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که شاخص حکمرانی سبز و سیاست‌های مالی سبز چین منجر به کاهش قابل توجهی در آلودگی زیست‌محیطی در طول زمان مطالعه شده است (Xu & Zhu, 2022). لئو، یائو، وانگ و همکاران (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان «آیا حاکمیت سبز بر محدودیت‌های مالی تأثیر می‌گذارد؟ شواهدی از شرکت‌های به شدت آلاینده چین» انجام دادند. نتایج به‌دست آمده با استفاده از رویکرد حساسیت سرمایه‌گذاری - جریان نقدی نشان می‌دهد که بهبود حاکمیت سبز به‌طور مؤثر محدودیت‌های مالی شرکت‌های به‌شدت آلاینده را کاهش می‌دهد (Liu, Yao, Wang, et al, 2021).

شاه، لیا و همکاران (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان «تدوین چارچوب حکمرانی سبز برای بهبود عملکرد شرکت نفت و گاز» انجام دادند. یافته‌ها نشان داد چارچوب حاکمیت سبز پیشنهادی مبتنی بر مدیریت ریسک سازمانی و اجتماعی، کمیته‌های هیئت مدیره سبز و شیوه‌های پایداری زیست‌محیطی تأثیر مثبتی بر افزایش کارایی شرکت دارد. این امر، در واقع هزینه‌های اجتماعی و مخاطرات زیست‌محیطی را کاهش می‌دهد و در بهبود عملکرد صنعت نفت و گاز مؤثر است (Shah, Lai, et al, 2021).

لین، گویی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «حاکمیت سبز و استراتژی‌های تجارت بین‌المللی شرکت‌های چندملیتی اقتصادهای نوظهور: مطالعه چندجانبه شرکت‌های چینی در صنایع آلاینده» انجام دادند. نتایج نشان داد زمینه حکمرانی سبز یک عامل مهم در انتخاب مکان جهانی شرکت‌های چندملیتی و یک نیروی محرکه‌ی مهم در الگوهای پاسخ شرکت‌های چندملیتی است. علاوه بر این قابلیت‌های زیست‌محیطی کشور میزبان و نوع و میزان توجه به محیط-زیست، یک عامل مهم در غلبه شرکت‌های چند ملیتی بر موانع زیست‌محیطی کشور میزبان و گسترش تجارت جهانی می‌باشد (Lin, Gui, et al, 2019).

بررسی پیشینه (شکاف تحقیقاتی)

از مرور ادبیات تحقیق این چنین بر می‌آید که حوزه حکمرانی سبز به طور قابل ملاحظه‌ای ناقص و کم مایه است مطالعه‌ای در زمینه حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در ایران انجام نگرفته است. همچنین فقدان یک مدل جامع در زمینه حکمرانی سبز، یک خلاء بنیادی در مطالعات پیرامون حکمرانی سبز را نشان می‌دهد. با مرور سوابق تحقیق، پژوهشی که مدل حکمرانی سبز را بررسی کرده باشد و یک الگوی جامعی ارائه کرده باشد، یافت نشد. لذا پژوهش حاضر از این جهت که به ارائه یک الگوی برای حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در دانشگاه علوم پزشکی می‌پردازد از نوآوری خوبی برخوردار می‌باشد.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر فرآیند جزو تحقیقات کیفی و از نظر روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها جزو نظریه داده‌بنیاد (گرندتئوری) می‌باشد. در این پژوهش ضمن بررسی مبانی نظری و تحقیقات پیشین، اقدام به مصاحبه با صاحب‌نظران و خبرگان جهت ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان) شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت هدفمند و شیوه گردآوری داده‌ها به صورت مصاحبه نیم‌ساختاریافته می‌باشد. در پژوهش حاضر پژوهشگر با ۱۲ تن از صاحب‌نظران و خبرگان در زمینه مطالعاتی مورد نظر به اشباع نظری دست یافت. در جدول شماره ۱، مشخصات مصاحبه شونده‌گان با رعایت پرهیز از اعلام اسامی آنها، بنا به درخواست آن‌ها و در جدول شماره ۲، نمونه‌ای از اظهارات مصاحبه شونده‌گان آمده است. همچنین تحلیل داده‌ها و استخراج مقوله‌ها، مفاهیم مرتبط و کدهای معنایی به منظور پاسخ به سؤالات تحقیق در این پژوهش توسط نرم افزار مکس کیودا انجام شده است؛ تحلیل متون مصاحبه طی مراحل کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شده است. تحلیل داده‌بنیاد مطابق مبانی نظری روش فراگردی رفت و بازگشتی است که در آن حرکت به عقب و جلو در بین مراحل روش در این پژوهش به شرح ذیل در طول زمان انجام پذیرفت: مرحله ۱: آشنایی با داده‌ها؛ مرحله ۲: ایجاد خرده مضامین؛ مرحله ۳: جستجوی تم‌ها؛ مرحله ۴: بازبینی تم‌ها؛ مرحله ۵: تعریف و نام‌گذاری تم‌ها و مرحله ۶: تهیه گزارش می‌باشد. مرحله ششم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تم‌های کاملاً آبدیده در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است. نمود این مرحله در

این پژوهش مدل مفهومی است که در واقع پس از مضمون‌سازی‌های صورت گرفته و تقسیم خرده‌مضامین به مضامین فرعی و مضامین فرعی به مضامین اصلی. پژوهشگر بر اساس این فرآیند اقدام به پاسخ به پرسش‌های پژوهش نموده است.

جدول ۱- توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب جمعیت‌شناختی

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۱	٪۹۱
	زن	۱	٪۹
	جمع کل	۱۲	٪۱۰۰
سابقه کار	۱۰-۲۰ سال	۷	٪۵۸
	۲۱-۳۰ سال	۴	٪۳۳
	بیشتر از ۳۰ سال	۱	٪۹
	جمع کل	۱۲	٪۱۰۰
سن	۴۰-۵۰	۶	٪۵۰
	۵۱-۶۰	۵	٪۴۱
	۶۱-۶۵	۱	٪۹
	جمع کل	۱۲	٪۱۰۰
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۵	٪۴۱
	دکتری	۷	٪۵۹
	جمع کل	۱۲	٪۱۰۰

طبق جدول فوق نود و یک درصد از پاسخ‌دهندگان را مردها تشکیل می‌دهند که بیانگر تعداد بالاتر مردان نسبت به زنان در تحقیق حاضر دارد. با توجه به اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه، اکثر پاسخ‌دهندگان خیره دارای سابقه خدمت ۱۰ تا ۲۰ سال می‌باشند. تحلیل متون مصاحبه در نظریه داده‌بنیاد (گرنندتوری) مراحل کدگذاری باز، محوری انجام شده است. جدول شماره ۲ کدهای استخراج شده از مصاحبه، مصاحبه شوندگانی که در پاسخ‌های خود به سؤالات اشاره کرده‌اند، را نشان می‌دهد.

کدگذاری مصاحبه‌ها

در این پژوهش همانطور که بیان گردید تعداد ۱۲ مصاحبه صورت گرفته است که در ادامه جدول‌های کدگذاری شده که شامل بخشی از گفته‌های مصاحبه‌کننده، کدهای معنایی، مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط است آورده شده است. تحلیلتم مطابق مبانی نظری روش فراگردی رفت و بازگشتی است که در آن حرکت به عقب و جلو در بین مراحل روش در این پژوهش به شرح ذیل در طول زمان انجام پذیرفت: مرحله ۱. آشنایی با داده‌ها: برای اینکه محقق با عمق و گستره محتوایی

داده‌ها آشنا شود لازم است که خود را در آنها تا اندازه‌ای غوطه‌ور سازد. غوطه‌ور شدن در داده‌ها معمولاً شامل "بازخوانی مکرر داده‌ها" و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها) است؛ در این مرحله پژوهشگر با بازخوانی چندباره متون و حرکتی رفت و برگشتی میان مطالب کوشید تا درک درستی نسبت به محتوا مضامین و همچنین ادبیات نظری موضوع پیدا کند و انطباق حداکثری میان مطالب پدید آورد. مرحله ۲. ایجاد خرده مضامین؛ مرحله دوم زمانی شروع می‌شود که محقق داده‌ها را خوانده و با آنها آشنایی پیدا کرده است. این مرحله شامل ایجاد خرده مضامین از داده‌ها است. خرده مضامین یک ویژگی داده‌ها را معرفی می‌نمایند که به نظر تحلیل‌گر جالب می‌رسد. داده‌های مضمون سازی شده از واحدهای تحلیل (تم‌ها) متفاوت هستند. این خرده مضامین در واقع مفاهیم و معانی هستند که در یک جمله یا یک پاراگراف نهفته می‌باشند و پژوهشگر با غور در ادبیات نظری و کوشش در جهت پاسخ‌دادن به سؤالات پژوهش آنها را شناسایی می‌کند. مضمون‌سازی را می‌توان به صورت دستی یا از طریق برنامه‌های نرم‌افزاری انجام داد؛ در این پژوهش، پژوهشگر به صورت دستی به مضمون‌سازی پرداخت. در ابتدا به خلاصه‌سازی متون مصاحبه‌ها پرداخته شد و سپس با نوشتن یادداشت بر روی متون خلاصه شده و یا با استفاده از رنگی کردن به وسیله مداد نسبت به مشخص کردن خرده مضامین اقدام و سپس آنها را با خلاصه داده‌هایی که آن خرده‌مضمون را نشان می‌دهند تطابق داده و نهایتاً متون خلاصه شده در قالب خرده‌مضمین مرتب شدند؛ برای این مهم پژوهشگر اقدام به تحلیل جمله به جمله و پاراگراف به پاراگراف متن پیاده‌سازی شده و خلاصه مصاحبه‌ها اقدام نمود و با نوشتن خرده‌مضمون مورد نظر در انتهای هر جمله یا پاراگراف معنی‌دار اقدام به مضمون‌سازی مصاحبه‌ها نمود. مرحله ۳. جستجوی تم‌ها؛ این مرحله شامل دسته‌بندی خرده‌مضمین مختلف در قالب مضامین فرعی، و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های مضمون‌سازی شده در قالب مضامین فرعی است. در واقع محقق، تحلیل خرده‌مضمین خود را شروع کرده و در نظر می‌گیرد که چگونه مضامین مختلف می‌توانند برای ایجاد یک تم کلی ترکیب شوند. در این مرحله پژوهشگر با دسته‌بندی خرده‌مضمین نزدیک به هم در یک دسته اقدام به تشکیل مضامین فرعی نموده است. آنچه در این مرحله مهم است یکپارچگی میان خرده‌مضمین و مضامین فرعی و هر دوی اینها با مبانی نظری می‌باشد که پژوهشگر با حرکتی رفت و برگشتی میان داده‌ها و مبانی نظری این مسئله را مرتفع نمود. مرحله ۴. بازبینی تم‌ها؛ مرحله چهارم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تم‌ها را ایجاد کرده و آنها را مورد بازبینی قرار می‌دهد. این مرحله شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه تم‌ها است. مرحله اول شامل بازبینی در سطح خلاصه‌های مضمون‌سازی شده است. در مرحله دوم اعتبار تم‌ها در رابطه با مجموعه داده‌ها در نظر گرفته می‌شود. اگر نقشه تم به خوبی کار کند، آنگاه می‌توان به مرحله بعدی رفت. اما، چنانچه نقشه به خوبی با مجموعه داده‌ها همخوانی نداشته باشد، محقق باید برگردد و مضمون‌سازی خود را تا زمانی که یک نقشه تم رضایت بخش ایجاد شود ادامه دهد. محقق در انتهای این مرحله بایستی آگاهی کافی از اینکه تم‌های مختلف کدام‌ها هستند، چگونگی تناسب آنها با یکدیگر، و کل داستانی که آنها درباره داده‌ها می‌گویند در اختیار داشته باشد.

پژوهشگر پس از پایان تحلیل متن‌های مصاحبه اقدام به بررسی مجدد همه خرده‌مضمین و همچنین مضامین فرعی پرداخت تا از یکپارچگی و تسلسل موضوعی میان آنها اطمینان حاصل کند؛ پژوهشگر این نکته را در نظر داشت تا خرده‌مضمین و مضامین فرعی احصا شده در جهت پاسخ به سؤالات پژوهش باشند که پاسخ مثبت بود.

مرحله ۵. تعریف و نام‌گذاری تیم‌ها؛ مرحله پنجم زمانی شروع می‌شود که یک نقشه رضایت‌بخش از تیم‌ها وجود داشته باشد. محقق در این مرحله، تیم‌هایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف کرده و مورد بازبینی مجدد قرار می‌دهد، سپس داده‌ها داخل آنها را تحلیل می‌کند؛ به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک‌تیم در مورد آن بحث می‌کند مشخص شده و تعیین می‌گردد که هر تیم کدام جنبه از داده‌ها را در خود دارد. در این مرحله پژوهشگر با دسته‌بندی مضامین فرعی به مضامین اصلی کوشید تا رابطه میان مضامین فرعی مختلف را مشخص سازد؛ این حرکت رفت و برگشتی میان مضامین فرعی مختلف و همچنین بازبینی چندباره سؤالات و اهداف پژوهش به پژوهشگر این فرصت را داد تا به طراحی مدل نهایی پژوهش نزدیک‌تر شود و موارد مورد نیاز برای آزمون کمی را فراهم آورد. مرحله ۶. تهیه گزارش؛ مرحله ششم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تیم‌های کاملاً آبدیده در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است. نمود این مرحله در این پژوهش مدل مفهومی است که در انتهای کار قرار دارد؛ در این پژوهش، در واقع پس از مضمون‌سازی‌های صورت گرفته و تقسیم خرده‌مضامین به مضامین فرعی و مضامین فرعی به مضامین اصلی پژوهشگر بر اساس این فرآیند اقدام به پاسخ به پرسش‌های پژوهش نموده است. سؤالات طرح شده در این پژوهش به این صورت بوده است: شرایط علی ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه‌پایدار در نظام سلامت کدام است؟ شرایط زمینه‌ای ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه‌پایدار در نظام سلامت کدام است؟ شرایط مداخله‌ای ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه‌پایدار در نظام سلامت کدام است؟ پیامد ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه‌پایدار در نظام سلامت کدام است؟ در این پژوهش از ۱۲ نفر مصاحبه به عمل آمده است که در ادامه به تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ایشان پرداخته شد.

پاسخ‌های ارائه شده توسط مصاحبه‌شوندگان برای تک تک سؤالات در این پژوهش به صورت جداول زیر آمده است:

جدول ۲- پاسخ مصاحبه‌شوندگان به سؤالات ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه‌پایدار در نظام سلامت (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان)

بخشی از متن مصاحبه‌ها
به نظر من، هر نظام سلامت در جهت دستیابی به اهداف لازم است چهار کارکرد را به‌طور هماهنگ انجام دهد؛ که عبارت از تولید، تأمین مالی، تأمین منابع (انسانی، فیزیکی، تجهیزات و دارو، اطلاعات) و ارائه خدمات می‌باشد تولید در حقیقت، کار کردن بدون چشم‌داشت، برای عموم مردم و پاسخگو بودن نسبت به انتظارات آن‌ها است.
به عقیده بنده، بیمارستان‌های کشور، به عنوان عضوی از مجموعه نظام اقتصادی کشور به ایفای نقش پرداخته و در بهترین حالت می‌تواند مأموریت‌های محوله را به نحوی کارا محقق سازد. اثربخشی عملکرد نظام سلامت زمانی میسر خواهد شد که سایر عناصر و بخش‌های پازل و مجموعه اقتصادی کشور نیز در جای خود واقع شده و عملکرد مناسبی داشته و بتوانند با یکدیگر یک تعامل و مشارکت همگرا داشته باشند.
اتصال و آمیختگی مباحث زیست‌محیطی با نظام سلامت موضوعی غیر قابل انکار بوده، به نحوی که هر زمان صحبت از محیط‌زیست و ایجاد بهبود در وضعیت سلامت به میان می‌آید به سرعت وظیفه‌ای به توسعه‌پایدار اختصاص داده شده و

بخشی از متن مصاحبه‌ها

سهم قابل توجهی از عوامل پشتیبان را متوجه بیمارستان‌ها می‌نماید. به نظر اکثر کارشناسان نظام سلامت در ایران، این کشور دارای محیط‌زیست سالم است.

در کشور ما با توجه به مشکلات پیش آمده در حوزه سلامت کشور از جمله تحریم‌های ظالمانه دارو، افزایش نرخ تورم، افزایش میزان مطالبات بانکی، کاهش ارزش دارایی بانک‌ها، افزایش سفته‌بازی، سستی بودن ساختار بانک‌های دولتی و که باعث بروز مسائل مختلف اجتماعی با هر ماهیتی در کشور و جامعه شده است.

با توجه به اینکه در حکمرانی سبز، نقش حاکمیت تبدیل می‌شود به نقش «تنظیم‌کننده و تسهیل‌کننده» و نه کنترل‌کننده و دستوردهنده و در واقع دولت باید بتواند در شبکه ارتباطی بازیگران مختلف دولتی و خصوصی که هر یک بنا به مسئولیت‌های خود اختیار دارند، تنظیم‌گر و تسهیل‌گر خوبی باشد. در فضای حکمرانی سبز دولت به مثابه یک داور به تنظیم‌گری، تدوین و اعمال مقررات می‌پردازد.

از دغدغه‌های اصلی کشورهای در حال توسعه در حوزه زیست‌محیطی قرار گرفتن در مسیر توسعه و توسعه‌یافتگی است. عدم رشد اقتصادی، فقر و فقدان پاسخگویی، فساد و عدم حاکمیت قانون از جمله چالش‌هایی است که این کشورها در حوزه زیست‌محیطی با آن مواجه‌اند.

حکمرانی سبز، سیاست را به عنوان نتیجه فرآیند اداره کردن می‌داند که دیگر کاملاً توسط حکومت صورت نمی‌پذیرد. بهره‌گیری از ابزارها و تکنیک‌های فنی و اطلاعاتی جهت مدیریت صحیح امور، تسهیل فعالیت‌ها، ارتقا و اصلاح سبک زندگی، شتاب بخشیدن به اجرای دقیق و حرفه‌ای تر امور، کاهش مصرف انرژی و بهره‌برداری حداکثری از خدمات حوزه زیست‌محیطی و توسعه پایدار در راستای ارتقاء شاخص‌های زندگی فردی و اجتماعی است.

اتکای مفهوم جدید حکمرانی سبز بر مذاکره و تعامل بیشتر میان بازیگران مختلف است. تعاملات آنها به نحوی افزایش یافته که یک الگوی نسبتاً پایدار سیاست‌گذاری و هماهنگی را به وجود آورده است. البته حکمرانی سبز با چالش‌هایی از جمله دموکراتیک بودن، پاسخگویی، مسئله‌یادگیری و حافظه سازمانی و مدیریت شبکه‌ها روبروست. هر چند معرفی رویکردهای جدیدی مانند حکمرانی سبز و همچنین بهره‌گیری از استراتژی‌های ترکیبی هدایت‌گری و خود تنظیم-شوندگی، نحوه مقابله با این چالش‌ها را مورد بحث قرار داده است.

برخی ضرورت پیدایش حکمرانی سبز را به عنوان استعاره‌ای برای توصیف رشد مسائل بد تعریف شده و به صورت فرآیندها مجزا شده از جامعه و پلی برای عبور از مرزها و همچنین به عنوان پاسخی از سوی سیاستگذاران به پویایی تعاملات این محیط تغییر می‌دانند. نگاه پژوهشگران رشته مدیریت، که از مفهوم حکمرانی سبز برای برقراری هماهنگی-های غیررسمی یا نیمه رسمی به جای ساختارهای سلسله‌مراتبی و روابط قراردادی رسمی استفاده می‌کنند.

محققان علوم سیاسی حکمرانی سبز را به مثابه ترتیباتی سازمانی می‌دانند که منابع دولتی و خصوصی را ترکیب کرده و تعاملات مبتنی بر اعتماد و قواعد مورد توافق مشارکت‌کنندگان شبکه بهداشت و سلامت را در بر دارد، با توجه به این دو منشأ، معانی مختلفی از حکمرانی سبز ارائه شده که هر یک بخشی از گستره این مفهوم را نشان می‌دهند. در غالب مطالعات تجربی، دو بُعد مهم مفهوم حکمرانی سبز اشاره شده که یکی بر شکلی بودن (نگاه محققان مدیریتی) و دیگری

بخشی از متن مصاحبه‌ها
بر هنجاری بودن (نگاه محققان سیاستی) تأکید دارد.
به نظر بنده تأمین مالی مراقبت‌های سلامت شامل رویکردهایی برای به جریان انداختن، تجهیز کردن و بسیج کردن اعتبارات برای مراقبت سلامت تلقی می‌شود. به عبارتی تأمین مالی به‌عنوان مجموعه‌ای از فعالیت‌های مرتبط و به هم پیوسته برای تدارک مالی خدمات بهداشتی در نظر گرفته شده است.
به نظر بنده حکمرانی سبز برای توسعه کشور ایران در شرایط فعلی به سیاستگذاران کشور پیشنهادی مدیریتی که تسهیل-کننده اداره امور گردد داده شود؛ همین مفهوم «چارچوب حکمرانی سبز» است که در شرایط نوظهور جامعه ایران که هم از لحاظ نوع و هم از لحاظ ماهیت بازیگران دخیل در حوزه‌های مختلف سیاسی متفاوت شده است و هم اینکه شرایط جدید ناشی از تغییرات محیطی به واسطه تحریم‌های خارجی تغییر کرده است؛ می‌تواند مثرتر واقع شود.

تجزیه و تحلیل تک تک داده‌ها در ارتباط با سؤالات تحقیق

در این بخش پژوهش (بررسی مصاحبه با خبرگان) به سؤالات ارائه‌الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت (مورد مطالعه؛ دانشگاه علوم پزشکی کرمان) پاسخ داده شده است.

جدول ۳- ابعاد و مؤلفه و شاخص‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها

ابعاد	مؤلفه	شاخص
عوامل علی	تولیت متوازن و یکپارچه	توسعه رهبری اثربخش در نظام سلامت
		ارتقای استقلال سازمانی بخش‌های مختلف نظام سلامت
		ارزیابی عملکرد اثربخش
		رشد و توسعه متوازن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در بخش سلامت
		تصمیم‌گیری و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد
		توسعه مکانیزم‌های بازخورد در بخش سلامت
		تصمیم‌گیری و جهت‌گیری جمعی بین ذینفعان بخش سلامت
ارائه خدمات	توسعه و انگیزش منابع انسانی بخش سلامت	توسعه و بکارگیری رویکردهای پیشگیری و ایمنی در بخش سلامت
		ارتقای کارآمدی و کیفیت خدمات ارائه شده
		تأمین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت
		بهره‌گیری از مبانی تأمین مالی و تمرکز بر اولویت‌بندی‌های نظام سلامت
منابع مالی	تأمین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت	بهره‌گیری از مبانی تأمین مالی و تمرکز بر اولویت‌بندی‌های نظام سلامت
		سلامت

مدیریت ایجاد زیر ساخت و تولید منابع مالی		
بودجه بندی استراتژی در نظام سلامت		
ارتقای قانون مداری در بخش سلامت	محیط قانونی	عوامل زمینه ای
ایجاد ضمانت ابزارهای اجرای سیاستها در بخش سلامت (مقررات، قدرت ها، مشوق ها و تحریم ها)		
شناسایی و تعریف نقش های بازیگران دولتی، خصوصی، داوطلب و جامعه مدنی	محیط سیاسی	
خواسته ها و انتظارات مردم		
دولت الکترونیک	محیط فرهنگی و اجتماعی و فناوری	
فناوری و شیوه های سبز		
توسعه خصوصی سازی و بهره گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی		
مردم سالاری	سیاست های دولت	عوامل مداخله گر
توانمندی جامعه مدنی		
ثبات مدیریت کلان		
رعایت مسائل زیست محیطی	مدیریت تغییر	
بوروکراسی سازمانی		
توان مالی دولت		
جهت گیری استراتژیک	امور حاکمیت سبز	راهبردها
توسعه منابع دانشی		
مدیریت بهینه منابع مالی و زیست محیطی		
ارتقای سلامت اداری		
ارزش مداری و اخلاقی گرایی		
توسعه دانش فنی	امور قراردادی	
توسعه بستر اجرایی و عملیاتی		
مدیریت ظرفیت ارائه خدمات		
توسعه مشارکت ذینفعان	امور مشارکتی	
توسعه شبکه های همکاری رسمی و غیررسمی بین ذینفعان		
فراهم کردن زمینه و انگیزه التلاف / مشارکت در بین ذینفعان		
مدیریت تعارض منافع		

توسعه مشارکت‌ها بین سطوح و بخش‌های مختلف نظام سلامت		
فراهم کردن زمینه ملاقات و همفکری بین بازیگران نظام سلامت		
رسمیت بخشیدن به روابط بین ذینفعان نظام سلامت		
تقویت سرمایه اجتماعی و ارتباط مؤثر بین ذینفعان نظام سلامت		
بهبود ارتقای سلامت	ایجاد همراستایی بین اهداف خط مشی‌ها و ساختار و فرهنگ در بخش سلامت	پیامدها
ارتقای پاسخگویی		
ارتقای عدالت سلامت		
نگرانی برای سلامت محیط زیست		
بهبود رضایتمندی شهروندان	ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی	
صرفه‌جویی بیشتر در انرژی		
بهینه‌سازی مدیریت پسماند		
هماهنگی زمین و محیط	پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت	
حفاظت شهروندان در برابر ریسک مالی و اجتماعی و زیست- محیطی		

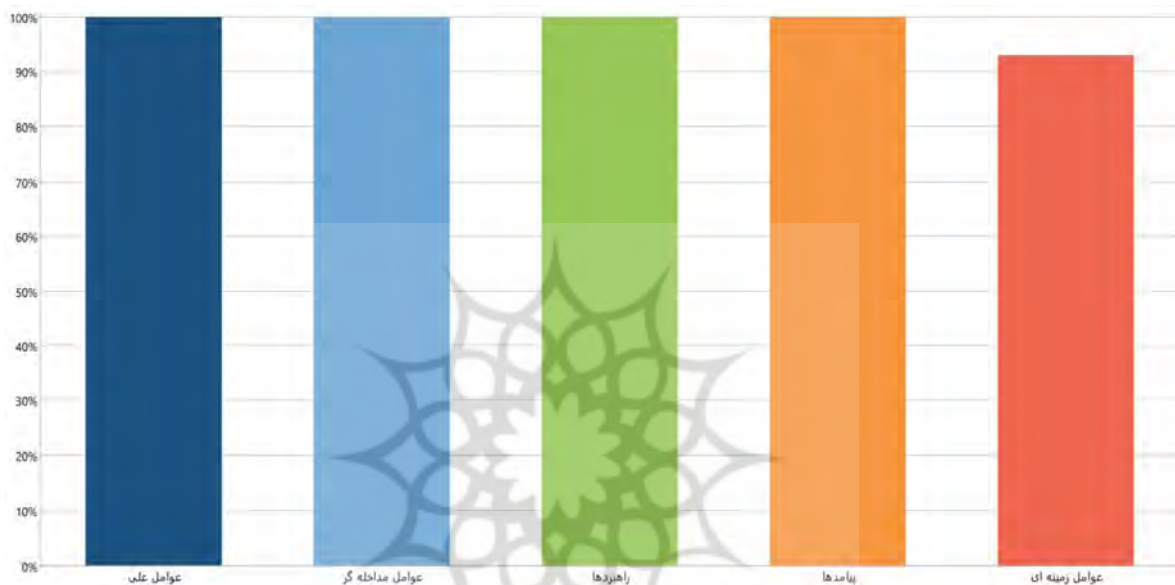
سپس بعد از مصاحبه باین افراد به استخراج کدهای باز، محوری و گزینشی پرداخته شد. قابل ذکر است که پس از انجام مصاحبه اشباع نظری حاصل شد. بدین گونه که کدهای استخراج شده جدیدی در مصاحبه دوازدهم به مجموع کدها اضافه نشد و کدهای استخراجی تکراری بودند. جدول اشباع نظری برای ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های الگو در زیر آمده است:

جدول ۴ - جدول برای ابعاد تحقیق

Code System	مبانی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
عوامل علی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
عوامل زمینه ای	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
عوامل مداخله گر	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
راهبردها	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
پیامدها	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

جدول ۵- جدول اشباع نظری برای ابعاد تحقیق

Code System	مبانی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	SUM
عوامل علی	23	25	23	16	9	17	32	26	11	18	21	23	20	264
عوامل زمینه ای	25	3	6	4	3	12	2		1	1	5	10	7	79
عوامل مداخله گر	5	8	17	13	13	12	5	9	10	16	23	9	6	146
راهبردها	26	11	12	27	22	18	28	13	14	32	34	26	22	285
پیامدها	11	7	8	18	7	10	6	7	15	3	4	11	6	113
Σ SUM	90	54	66	78	54	69	73	55	51	70	87	79	61	887

نمودار ۱- نمودار اشباع نظری مصاحبه‌ها برای ابعاد تحقیق

طبق جدول ۴ و ۵ ابعاد تحقیق شامل: شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها، پیامدها می‌باشد.

پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۶- اشباع نظری برای مولفه‌های تحقیق به صورت علائم

Code System	مبانی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
تولیت متوازن و یکپارچه	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ارائه خدمات	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
منابع مالی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
محیط قانونی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
محیط سیاسی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
محیط فرهنگی و اجتماعی و فناوری	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
سیاست های دولت	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
مدیریت تغییر	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
امور حاکمیت سبز	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
امور قراردادی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
امور مشارکتی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ایجاد همراستایی بین اهداف خط مشی هاو ساختار و فرهنگ در بخش سلامت	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

جدول ۷- اشباع نظری برای مولفه‌های تحقیق به صورت اعداد

Code System	مبانی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	SUM
تولیت متوازن و یکپارچه	12	11	7	7	2	7	11	16	4	13	14	21	6	131
ارائه خدمات	7	7	8	6	5	10							12	55
منابع مالی	4	7	8	9	1	10	16	7	5	7	2	2	2	78
محیط قانونی	18													18
محیط سیاسی	2	2	1	1	4			1	1		2	1	1	15
محیط فرهنگی و اجتماعی و فناوری	5	3	4	3	2	8	2			5	8	6	6	46
سیاست های دولت	3	5	8	5	6	1	1	8	5	6	10	3	1	62
مدیریت تغییر	2	3	9	8	7	11	4	1	5	10	13	6	5	84
امور حاکمیت سبز	11	6	4	8	14	5	9	6		4	3	9	6	85
امور قراردادی	8	1	8	1	3	3	7	9	1	2	3	3	3	46
امور مشارکتی	7	5	7	11	8	12	16	4	7	19	30	15	13	154
ایجاد همراستایی بین اهداف خط مشی هاو ساختار و فرهنگ در بخش سلامت	1	3	7	12	6	5	4	3		1	5	3	3	50
ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی	2	3	1	3	5	1	4	14	2	1	3	3	3	42
پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت	8	1	3	1	1	1	1	1	1	2	3	3	3	21
SUM	90	54	66	78	54	69	73	55	51	70	87	79	61	887

طبق جدول ۶ و ۷ اشباع نظری مولفه‌های تحقیق شامل: تولیت متوازن و یکپارچه، ارائه خدمات، منابع مالی، محیط قانونی، محیط سیاسی، محیط فرهنگی و اجتماعی و فناوری، سیاست‌های دولت، مدیریت تغییر، امور حاکمیت سبز، امور قراردادی، امور مشارکتی، ایجاد همراستایی بین اهداف خط‌مشی‌ها و ساختار و فرهنگ در بخش سلامت، ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی، پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت می‌باشد.

جدول ۸- اشباع نظری برای شاخص‌های تحقیق به صورت علائم

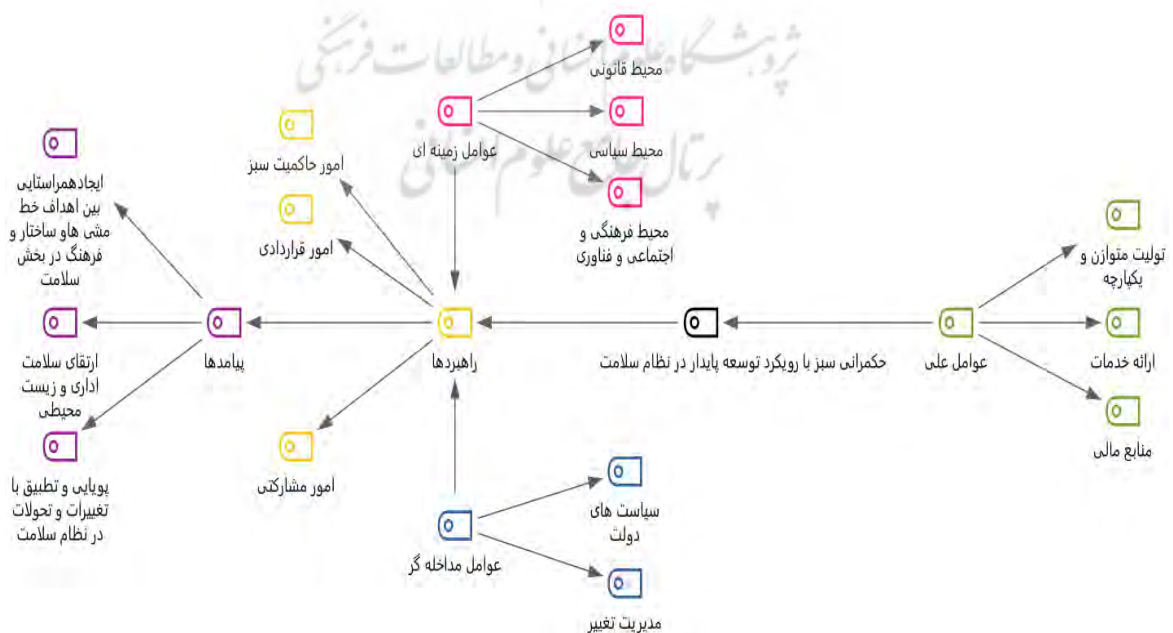
Code System	میان‌بانی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
توسعه رهبری اثربخش در نظام سلامت													
ارتقای استقلال سازمانی بخش‌های مختلف نظام سلامت													
ارزیابی عملکرد اثربخش													
رشد و توسعه متوازن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی													
تصمیم‌گیری و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد													
توسعه مکانیزم‌های بازخورد در بخش سلامت													
تصمیم‌گیری و جهت‌گیری جمعی بین ذینفعان بخش سلامت													
توسعه و انگیزش منابع انسانی بخش سلامت													
توسعه و بکارگیری رویکردهای پیشگیری و ایمنی در بخش سلامت													
ارتقای کارآمدی و کیفیت خدمات ارائه شده													
تامین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت													
بهره‌گیری از میان‌بانی‌های مالی و تمرکز بر اولویت‌بندی‌ها													
مدیریت ایجاد زیرساخت و تولید منابع مالی													
بودجه‌بندی استراتژی در نظام سلامت													
ارتقای قانون‌مداری در بخش سلامت													
ایجاد ضمانت‌آورهای اجرای سیاست‌ها در بخش سلامت													
شناسایی و تعریف نقش‌های بازیگران دولتی، خصوصی، داوطلب													
خواسته‌ها و انتظارات مردم													
دولت الکترونیک													
فناوری و شیوه‌های سبز													
توسعه خصوصی‌سازی و بهره‌گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی													
مردم‌سالاری													
توانمندی جامعه مدنی													
ثبات مدیریت کلان													
رعایت مسائل زیست محیطی													
بوروکراسی سازمانی													
توان مالی دولت													
جهت‌گیری استراتژی													
توسعه منابع دانشی													
مدیریت بهینه منابع مالی و زیست محیطی													
ارتقای سلامت اداری													
ارزش‌مداری و اخلاقی‌گرایی													
توسعه دانش فنی													
توسعه بستر اجرایی و عملیاتی													
مدیریت ظرفیت ارائه خدمات													
توسعه مشارکت ذینفعان													
توسعه شبکه‌های همکاری رسمی و غیررسمی بین ذینفعان نظام سلامت													
فراهم کردن زمینه و انگیزه‌ی مشارکت در بین ذینفعان بخش سلامت													
مدیریت تعارض منافع													
توسعه مشارکت‌ها بین سطوح و بخش‌های مختلف نظام سلامت													
فراهم کردن زمینه ملاقات و همفکری بین بازیگران نظام سلامت													
رسمیت بخشیدن به روابط بین ذینفعان نظام سلامت													
تقویت سرمایه اجتماعی و ارتباط مؤثر بین ذینفعان نظام سلامت													
بهبود ارتقای سلامت													
ارتقای پاسخگویی													
ارتقای عدالت سلامت													
نگرانی برای سلامت محیط زیست													
بهبود رضایتمندی شهروندان													
صرفه‌جویی بیشتر در انرژی													
بهینه‌سازی مدیریت پسماند													
هماهنگی زمین و محیط													
حفاظت شهروندان در برابر ریسک مالی و اجتماعی و زیست محیطی													

جدول ۹- جدول اشباع نظری برای شاخص های تحقیق به صورت اعداد

Code System	میانمی نظری	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	SUM
توسعه رهبری اثربخش در نظام سلامت								2				7	1	10
ارتقای استقلال سازمانی بخش های مختلف نظام سلامت	2	1	2	2		1	3		3	1			1	16
ارزیابی عملکرد اثربخش	2	3	5	4		2	5	4	2	1	3		2	33
رشد و توسعه متوازن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی	1							7				1		9
تصمیم گیری و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد	4		1		1	1				5	2	8		22
توسعه مکانیزم های بازخورد در بخش سلامت	2	4			1				1	1	5	3	1	18
تصمیم گیری و جهت گیری جمعی بین ذینفعان بخش سلامت	1	3	2			3	4		1	3	3	2	1	23
توسعه و انگیزش منابع انسانی بخش سلامت			8				5						6	19
توسعه و یکپارگی رویکردهای پیشگیری و ایمنی در بخش سلامت	7	2		4				3						16
ارتقای کارآمدی و کیفیت خدمات ارائه شده		5		2				7					6	20
تامین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت	1	2	2	6		2	8		2	1	2	1		27
بهره گیری از مبنای تامین مالی و تمرکز بر اولویت بندی ها	1	4	3	2	1	5	4		1	4	4			29
مدیریت ایجاد زیر ساخت و تولید منابع مالی	1		2	1		2	1		2					9
بودجه بندی استراتژی در نظام سلامت	1	1	1			1	3				1	1	2	13
ارتقای قانون مداری در بخش سلامت	7													7
ایجاد ضمانت ابزارهای اجرای سیاست ها در بخش سلامت	11													11
شناسایی و تعریف نقش های بازیگران دولتی، خصوصی، داوطلب			2	1	1	3						2	1	10
خواسته ها و انتظارات مردم	2					1			1	1				5
دولت الکترونیک			3		1	5	1				1	4	2	17
فناوری و شیوه های سبز	5	1	1								4	2	1	14
توسعه خصوصی سازی و بهره گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی		2		3	1	3	1					2	3	15
مردم سالاری	3	2	4	2	2		1	4	1	2	7	1	1	30
توانمندی جامعه مدنی		2	2	1	3			2	1	1	1	2		15
ثبات مدیریت کلان	1	2	2	1	1			2	3	3	2			17
رعایت مسائل زیست محیطی		2	2	3	9				3	5	9	2	2	37
بهرورکراسی سازمانی	2	3	1	2	1		4		1	1	4	3		22
توان مالی دولت		6	4	3	2			1	1	4		1	3	25
جهت گیری استراتژی		2	3		1	4						8		18
توسعه منابع دانشی					9			6						15
مدیریت بهینه منابع مالی و زیست محیطی	11						9						5	25
ارتقای سلامت اداری		4	1	5	3	1				4	2	1	1	22
ارزش مداری و اخلاقی کرایبی				3	1						1			5
توسعه دانش فنی	3		1	2		1	1		1	2	1	1		13
توسعه بستر اجرایی و عملیاتی	1		4						1	3		1		10
مدیریت ظرفیت ارائه خدمات	4		2			2	3	5	4				3	23
توسعه مشارکت ذینفعان	2		2	3	3	1	1		1	3	2		3	21
توسعه شبکه های همکاری رسمی و غیررسمی بین ذینفعان نظام سلامت	1		6	2	2	1			1	5		1	1	20
فراهم کردن زمینه و انگیزه ی مشارکت در بین ذینفعان بخش سلامت	1	2				1				2	2	1	2	11
مدیریت تعارض منافع							5				5			10
توسعه مشارکت ها بین سطوح و بخش های مختلف نظام سلامت							4				5	3		12
فراهم کردن زمینه ملاقات و همفکری بین بازیگران نظام سلامت	1	2	3	1		4	3		1	2	7	3	2	29
رسمیت بخشیدن به روابط بین ذینفعان نظام سلامت	1	1								5	3	3	1	14
تقویت سرمایه اجتماعی و ارتباط موثر بین ذینفعان نظام سلامت	1	2	1	3	4	2	4	4	4	2	6	4	4	37
بهبود ارتقای سلامت	1	2	4	3	3	1	1	3			1	1	2	22
ارتقای پاسخگویی		1		2	1	2	1							7
ارتقای عدالت سلامت				2	1		1							4
نگرانی برای سلامت محیط زیست			3	5	1	2	1					4	1	17
بهبود رضایتمندی شهروندان	1	2		1		2	1		2	2	1	1		13
صرفه جویی بیشتر در انرژی	1	1	1	2		3			2			2		12
بهینه سازی مدیریت پسماند								4	10				3	17
هماهنگی زمین و محیط	2	1		2					1	1	2	1		10
حفاظت شهروندان در برابر ریسک مالی و اجتماعی و زیست محیطی	6			1	1		1					2		11
SUM	90	54	66	78	54	69	73	55	51	70	87	79	61	887

طبق جدول ۸ و ۹ شاخص های تحقیق شامل: توسعه رهبری اثربخش در نظام سلامت، ارتقای استقلال سازمانی بخش های مختلف نظام سلامت، ارزیابی عملکرد اثربخش، رشد و توسعه متوازن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی در بخش سلامت، تصمیم گیری و سیاستگذاری مبتنی بر شواهد، توسعه مکانیزم های بازخورد در بخش سلامت، تصمیم-

گیری و جهت گیری جمعی بین ذینفعان بخش سلامت، توسعه و انگیزش منابع انسانی بخش سلامت، توسعه و بکارگیری رویکردهای پیشگیری و ایمنی در بخش سلامت، ارتقای کارآمدی و کیفیت خدمات ارائه شده، تامین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت، بهره گیری از مبانی تامین مالی و تمرکز بر اولویت بندی های نظام سلامت، مدیریت ایجاد زیرساخت و تولید منابع مالی، بودجه بندی استراتژی در نظام سلامت، ارتقای قانون مداری در بخش سلامت، ایجاد ضمانت ابزارهای اجرای سیاست ها در بخش سلامت) مقررات، قدرت ها، مشوق ها و تحریم ها، شناسایی و تعریف نقش های بازیگران دولتی، خصوصی، داوطلب و جامعه مدنی، خواسته ها و انتظارات مردم، دولت الکترونیک، فناوری و شیوه های سبز، توسعه خصوصی سازی و بهره گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی، مردم سالاری، توانمندی جامعه-مدنی، ثبات مدیریت کلان، رعایت مسائل زیست محیطی، بوروکراسی سازمانی، توان مالی دولت، جهت گیری استراتژی، توسعه منابع دانشی، مدیریت بهینه منابع مالی و زیست محیطی، ارتقای سلامت اداری، ارزش مداری و اخلاقی گرابی، توسعه دانش فنی، توسعه بستر اجرایی و عملیاتی، مدیریت ظرفیت ارائه خدمات، توسعه مشارکت ذینفعان، توسعه شبکه های همکاری رسمی و غیررسمی بین ذینفعان نظام سلامت، فراهم کردن زمینه و انگیزه التلاف/ مشارکت در بین ذینفعان بخش سلامت، مدیریت تعارض منافع، توسعه مشارکت ها بین سطوح و بخش های مختلف نظام سلامت، فراهم کردن زمینه ملاقات و همفکری بین بازیگران نظام سلامت، رسمیت بخشیدن به روابط بین ذینفعان نظام سلامت، تقویت سرمایه اجتماعی و ارتباط مؤثر بین ذینفعان نظام سلامت، بهبود ارتقای سلامت، ارتقای پاسخگویی، ارتقای عدالت سلامت، نگرانی برای سلامت محیط زیست، بهبود رضایتمندی شهروندان، صرفه جویی بیشتر در انرژی، بهینه سازی مدیریت پسماند، هماهنگی زمین و محیط، حفاظت شهروندان در برابر ریسک مالی و اجتماعی و زیست محیطی می باشد. پس از رسیدن به اشباع نظری، مصاحبه و کدگذاری به پایان رسید. فرآیند کدگذاری و تحلیل متنی مصاحبه ها در نرم افزار تحلیل داده های کیفی MAXQDA ۲۰۲۰ انجام گردید. خروجی نهایی مولفه های استخراج شده به شکل زیر است.

شکل ۲- خروجی نهایی نظرات خبرگان برای مدل تحقیق

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نقش و جایگاه نظام سلامت در بحث توسعه پایدار و به ویژه آسیب‌هایی که می‌تواند از ناحیه این بخش متوجه محیط زیست باشد پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت انجام شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد، تولید متوازن و یکپارچه، ارائه خدمات و منابع مالی به عنوان عوامل علی می‌باشد. همچنین در نتایج حاصل از این پژوهش محیط قانونی، محیط سیاسی، محیط فرهنگی و اجتماعی و فناوری نیز به عنوان عوامل زمینه‌ای مطرح شده است. نتایج حاصل از این پژوهش عوامل مداخله‌ای را در برگیرنده سیاست‌های دولت و مدیریت تغییر بیان کرده است. راهبردها نیز در نتایج حاصل از این پژوهش به صورت امور حاکمیت سبز، امور قراردادی و امور مشارکتی بیان شده است. در نهایت ایجاد هم راستایی بین اهداف، خط‌مشی‌ها و ساختار و فرهنگ در بخش سلامت، ارتقای سلامت اداری و زیست محیطی، پویایی و تطبیق با تغییرات و تحولات در نظام سلامت، به عنوان پیامدها در نتایج حاصل از این پژوهش مطرح شده است. همچنین با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش حکمرانی سبز پدیده‌ای چند وجهی است. بنابراین الگوی ارائه شده در این پژوهش الگوی جامعی است که بهره‌گیری از آن به‌ویژه در نظام سلامت می‌تواند زمینه ارتقاء شرایط فعلی و حرکت به سمت توسعه پایدار را فراهم کند. یافته‌های حاصل از این پژوهش نیز با مطالعات (Liu et al, 2021; Xu, Zheng, et al, 2002; Debbarma & Choi, 2022; Xu & Zhu, 2022; Shah et al, 2022; Lin et al, 2021; Peyghan et al, 2020; Zahiri et al., 2022; Rezaei Lori, et al, 2022) همسویی و همخوانی دارد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش نیز می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: جامعه آماری تنها مربوط به ۱۲ نفر از خبرگان است. بنابراین نتایج پژوهش قابل تعمیم به تمامی صنفا، تخصص‌ها و گرایش‌های علمی دیگر نمی‌باشد. با توجه به اینکه عوامل الگوی حکمرانی سبز با رویکرد توسعه پایدار در نظام سلامت دارای مؤلفه‌های فراوانی هست و در ظرفیت این پژوهش نمی‌گنجد، لذا در این پژوهش تنها از مؤلفه‌های محدودی با توجه به عقیده نظریه پردازان استفاده شده است. علاوه بر موارد گفته شده کمبود منابع مطالعاتی در زمینه شناخت الگوی حکمرانی سبز در داخل کشور از جمله مواردی است که در رابطه با محدودیت‌های این پژوهش می‌توان از آنها نام برد. با توجه به یافته‌های حاصل از این پژوهش، در حوزه عملی پیشنهاد می‌گردد توسعه رهبری اثربخش در نظام سلامت در اولویت برنامه‌ها و سیاست‌ها قرار بگیرد. در بخش‌های مختلف نظام سلامت ارتقای استقلال سازمانی صورت گیرد، ارزیابی عملکرد اثربخش همه‌ساله انجام گیرد، رشد و توسعه متوازن در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی صورت گیرد، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد با توسعه مکانیزم‌های بازخورد در بخش سلامت انجام پذیرد. تصمیم‌گیری و جهت‌گیری جمعی بین ذینفعان سلامت برای توسعه سیاست‌ها و الزامات مدیریت بحران در بخش سلامت انجام گیرد، نظام پرداخت عادلانه با حرکت به سمت خودکفایی در نظام سلامت به سوی توسعه و انگیزش منابع انسانی بخش سلامت صورت گیرد، توسعه و بکارگیری رویکردهای پیشگیری و ایمنی در بخش سلامت با ارتقای کارآمدی و کیفیت خدمات ارائه شده صورت گیرد، تامین مالی، انباشت و مدیریت سرمایه در بخش سلامت با بهره‌گیری از مبانی تامین مالی و تمرکز بر اولویت‌بندی‌های نظام سلامت انجام گیرد، مدیریت ایجاد زیر ساخت و تولید منابع مالی و بودجه‌بندی استراتژی در نظام سلامت با ارتقای قانون‌مداری در بخش سلامت صورت گیرد، ایجاد ضمانت ابزارهای اجرای سیاست‌ها در بخش

سلامت با شناسایی و تعریف نقش‌های بازیگران دولتی، خصوصی، داوطلب و جامعه‌مدنی، خواسته‌ها و انتظارات مردم صورت گیرد، استفاده از دولت الکترونیک، به کارگیری فناوری‌ها و شیوه‌های سبز، توسعه خصوصی‌سازی و بهره‌گیری از توان و ظرفیت بخش خصوصی انجام گیرد. رعایت مسائل زیست‌محیطی و توسعه منابع دانشی با مدیریت بهینه منابع مالی و زیست‌محیطی برای ارتقای سلامت اداری و ارزش‌مداری و اخلاقی‌گرایی صورت گیرد، فراهم کردن زمینه ملاقات و همفکری بین بازیگران نظام سلامت و رسمیت بخشیدن به روابط بین ذینفعان نظام سلامت با تقویت سرمایه اجتماعی و ارتباط مؤثر بین ذینفعان نظام سلامت برای بهبود ارتقای سلامت و صرفه‌جویی بیشتر در انرژی و بهینه‌سازی مدیریت پسماند و هماهنگی زمین و محیط و حفاظت شهروندان در برابر ریسک مالی و اجتماعی و زیست‌محیطی انجام گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود به منظور ارتقای حکمرانی سبز، نظام سلامت از تجارب سایر کشورها در این زمینه بهره گیرد. علاوه بر این با توجه به نقش و جایگاه محیط‌زیست در اسلام پیشنهاد می‌شود از اصول و مبانی فراگیر و جامع اسلام به عنوان یک پیشران نرم در جهت تحقق اهداف و دستیابی به پایداری استفاده شود.

تعارض منافع

"هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است."

تشکر و سپاسگزاری

نگارندگان بر خود لازم می‌دانند از همه کسانی که در اجرای این پژوهش مشارکت داشتند به ویژه جناب دکتر فرزام پوراصغر سنگاچین، استادیار و رئیس گروه محیط‌زیست، امور برنامه‌ریزی، نظارت و آمایش سرزمین سازمان برنامه و بودجه کشور نهایت تشکر و قدردانی را نمایند.

References

- Alwani, S. M., Kiakjuri, K., & Rodgrenjad, F. (2020). development management. Safar. [In Persian]
- Arasteh, H., & Amiri, E. (2012). The Role of Universities in Teaching Sustainable Development. *Science Cultivation*, 02(2), 29-36. [In Persian]
- Barnosky, A.D., Matzke, N., Tomiya, S., Wogan, G.O., Swartz, B., Quental, T.B., & Mersey, B. (2011). Has the Earth's sixth mass extinction already arrived? *Nature* 471 (7336), 51-57. DOI: [10.1038/nature09678](https://doi.org/10.1038/nature09678)
- Bonedahl, K. J., Heikkurinen, P., & Paavola, J. (2022). Strongly sustainable development goals: Overcoming distances constraining responsible action. *Environmental Science & Policy*, 129, 150-158. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.01.004>
- Buathong, K., & Lai, P. C. (2019). Event sustainable development in Thailand: A qualitative investigation. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 24, 110-119. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2019.02.001>
- Bugami, M. A. (2022). Saudi Arabia's March towards Sustainable Development through Innovation and Technology. In *2022 9th International Conference on Computing for Sustainable Global Development (INDIACom)* (pp. 01-06). IEEE. <https://doi.org/10.23919/indiacom54597.2022.9763172>
- Buys, L., Mengersen, K., Johnson, S., Van Buuren, N., & Chauvin, A. (2014). Creating a Sustainability Scorecard as a predictive tool for measuring the complex social, economic and environmental impacts of industries, a case study: Assessing the viability and sustainability of the dairy industry. *Journal of environmental management*, 133, 184-192. DOI: [10.1016/j.jenvman.2013.12.013](https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2013.12.013)

- Dieng, B. & Yvon, P. (2017). On 'Green Governance'. *Int. J. Sustain. Dev*, 20, 111. <https://doi.org/10.1504/IJSD.2017.083485>
- Dryzek, J. S. (2013). *The politics of the earth: Environmental discourses*. Oxford University Press.
- Debbarma, J., & Choi, Y. (2022). A taxonomy of green governance: A qualitative and quantitative analysis towards sustainable development. *Sustainable Cities and Society*, 79, 103693. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.103693>
- European Commission. (2021). The European Green Deal. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.
- Ferran Vila, S., Yáñez, C., & Miotto, G. (2022). The implementation of Sustainable Development Goals (SDGs) in Andorran cultural policy. *International Journal of Cultural Policy*, 1-14. DOI:10.1080/10286632.2022.2077934
- Gibson B. Robert., S. H., Holtz, S., Tansey, J., Whitelaw, G & Hassan, S. (2005). *Sustainability Assessment-Criteria & Processes*, Earthscan
- Global Environmental Facility. (2022). About the GEF. <https://www.thegef.org/about-gef>
- Hafeez, H., & Hussain, I. (2019). Sustainable healthcare system: role of governance, *quality management and technology*. *Sustainability*, 11(23), 6788.
- Jungah, B. (2012). Green Governance Innovation: The Institutional Political Market for Energy Sustainable Communities. Florida State University, 1(1), 1-135. Retrieved from http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-4701
- Jalali Khan Abadi, T., Alvani, S M., Vaezi, R., & Ghorbanizadeh, V. (2020). Designing a network governance model in Iran's health care system. *Iranian Journal of Management Sciences*, 15(58), 1-30. SID. <https://sid.ir/paper/406519/en>. [In Persian]
- Kwatra, S., Kumar, A., & Sharma, P. (2020). A critical review of studies related to construction and computation. DOI:10.1016/j.ecolind.2019.106061
- Li, W. Xu, J. & Zheng, M. (2018). Green Governance: New Perspective from Open Innovation. *Sustainability*, 10(11), 3845. doi:10.3390/su10113845
- Lin, R., Gui, Y., Xie, Z. & Liu, L. (2019). Green governance and international business strategies of emerging economies' multinational enterprises: A multiple-case study of chinese firms in pollution-intensive industries. *Sustainability*, 11(4), 1013. <https://doi.org/10.3390/su11041013>
- Liu, H., Yao, P., Wang, X., Huang, J. & Yu, L. (2021). Research on the peer behavior of local government green governance based on SECI expansion model. *Land*, 10(5), 472. <https://doi.org/10.3390/land10050472>
- Lotfalipour, M.R., Hoshmand, M., Elami, E & Bostan, Y. (2017). Effects of the Industrial Sector Economic Growth on the Quality of the Environment in Iran (Application of the Self Explanatory Model with Extensive Pauses). *Environmental Researches*. 8(16): 103-114. [In Persian]
- Longoni, A., Golini, R. & Cagliano, R. (2014). The role of New Forms of Work Organization in developing sustainability strategies in operations. *International Journal of Production Economics*, 147, 147-160. DOI:10.1016/j.ijpe.2013.09.009
- Mirzaie, E. & Farsadamanollahi, G. (2022). Factors Affecting Good Tax Governance in Iran. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 11(44), 297-308. [In Persian]
- Mosadeghrad, A., Akbarisari, A. & Rahimitabar, P. (2020). Health System Governance in Iran: A Delphi Study. *Sjsph*. 17 (4):317-336. [In Persian]
- Nsawah-Nuamah, N. N. N. & Boon, E. K. (2018). *Green governance efficiency: An examination of Africa's environmental sustainability*. *Environmental Science & Policy*, 80, 48-55.
- Porasghar Sangachin, F Ghafari-Rehbar, F. & Hosseinabadi, M. (2015). Sustainable development, basics and indicators of sustainability. First Edition. Tehran: Iran Agricultural Science. [In Persian]
- Pendar, M., Bahrami, S. & Pourasghar Sangachin, F. (2020). Analysis and Explanation of Correlation between Human Development and Sustainable Development Indices and Adaptation of these Indices in Iran. *Quarterly Journal of Environmental Education and Sustainable Development* Vol. 9, No.1, Autumn 2020 (109-132). <https://doi.org/10.30473/ee.2020.7231> [In Persian]
- Pesqueux, Y. (2017). On 'green governance'. *International Journal of Sustainable Development*, 20(2), 111-123. <https://doi.org/10.1504/IJSD.2017.083485>

- Peyghan, V., Yaghoobi, N., & Keikha, A. (2022). Measuring and Validate Good Governance Model with Sustainable Development Approach (Case Study: Sistan and Baluchestan Province). *Journal of Iranian Public Administration Studies*, 5(2), 117-138. doi: 10.22034/jipas.2022.332120.1366. [In Persian]
- Rana, S. & Paul, S. (2016). Green governance for sustainable development: issues and challenges. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 23(1), 57-64.
- Rezaei Lori, G., Salajeghe, S. & Maddahiyan, Sh. (2022). Designing a Good Governance Model for Systematic Extraction of Mines with Sustainable Development Approach (Case Study: Gol Gohar Industrial and Mining Complex, Sirjan), *Management Research in Iran*, 26(1), 31-54. magiran.com/p2437340. [In Persian]
- Seyed Alavi, S. Mohammad., Ghalavandi, H., Abbaspour, M., & Mohamadkhni, K. (2020). A Model for Applying Green Management in State Universities of Tehran, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 26(3), 77-95. magiran.com/p2229412. [In Persian]
- Seddighi, H., Nosrati Nejad, F. & Basakha, M. (2020). Comparing Iran's Healthcare System Efficiency with OECD Countries Using Data Envelopment Analysis. *Manage Strat Health Syst*. 5 (2):155-164. <http://dx.doi.org/10.18502/mshsj.v5i2.4252> [In Persian]
- Setoodehzadeh, F., Nasaji, M., Azizi, N. & Peyvand, M. (2023). Evaluating the Health System Responsiveness after the Implementation of the Health System Transformation Plan in Zahedan. *J Health Res Commun*. 8 (4):39-50. [In Persian]
- Shah, S. Q. A., Lai, F. W., Shad, M. K. & Jan, A. A. (2022). Developing a green governance framework for the performance enhancement of the oil and gas industry. *Sustainability*, 14(7), 3735. <https://doi.org/10.3390/su14073735>
- Şimşek, H. G., & Erkin, Ö. (2022). Sustainable development awareness and related factors in nursing students: A correlational descriptive study. *Nurse Education in Practice*, 64, 103420. DOI: [10.1016/j.nepr.2022.103420](https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103420)
- Steffen, W., Persson, Å., Deutsch, L., Zalasiewicz, J., Williams, M., Richardson, K., Svedin, U. (2011). The Anthropocene: from global change to planetary stewardship. *Ambio* 40 (7), 739-761. doi: [10.1007/s13280-011-0185-x](https://doi.org/10.1007/s13280-011-0185-x)
- Taleghani, Gh. (2021). development management. second edition. Tehran: Science and literature, 50. [In Persian]
- United Nations Development Programme (UNDP). (2018). Mainstreaming of the Environment in the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development.
- United Nations Development Programme. (2021). Goal 3: Good health and well-being. Retrieved from <https://www.undp.org/sustainable-development-goals/>
- United Nations Development Programme. (2016). Green Governance: Advancing Climate Resilient and Low-Emission Development <https://www.undp.org/content/dam/undp/library/Environment%20and%20Energy/>
- WCED, S. W.S. (1987). World commission on environment and development. Our common future, 17(1), 1-91.
- World Resources Institute. (2022). What is green governance? <https://www.wri.org/insights/green-governance>.
- Xu, S. & Zhu, H. (2022). Does Green Governance Efficiency and Green Finance Policies Matters in Sustainable Environment: Implications for Public Health. *Frontiers in Public Health*, 10:861349. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.861349>
- Xu, S., Zheng, S., Huang, Z., Song, L., Long, Y., Zhan, X., ... & Zheng, C. (2022). Assessing progress towards sustainable development in Shenzhen 2005-2019. *Journal of Cleaner Production*, 349, 131496. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131496>
- Yin, C., Zhao, W., Fu, B., Meadows, M. E., & Pereira, P. (2023). Key axes of global progress towards the Sustainable Development Goals. *Journal of Cleaner Production*, 385, 135767. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.135767>

- Zahiri, M., Zayanderood, Mohsen., & Jalaie, S A. (2021). Investigating the effect of good governance dimensions on Iran's Sustainable Development Index, *Journal of Economic Studies and Policies*, 15(30), 210-231. magiran.com/p2488690. 10.22080/IEJM.2021.20090.180 [In Persian]
- Zahiri, M., Zayanderood, M., & Jalaie, S A. (2022). Investigating the Effect of Good Governance on sustainable development of selected countries (OPEC Plus Oil countries group), *Journal of Economic Studies and Policies*, 9(1), 170-193. magiran.com/p2488690. <https://doi.org/10.22096/esp.2022.136770.1416> [In Persian]
- Zarei, H., & Soltani, H. (2022). Economic Resistance in the Iranian Health System: A Narrative Review Study. *Sadra Medical Journal*, 10(1), 79-90. doi: 10.30476/smsj.2022.90102.1219. [In Persian]

